

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese câte 2 cóle pe luna si costa 3 florini val. austr., pentru cei ce nu sunt membrii asociatiunei.

Pentru strainatate 9 franci (lei noi) cu porto postale.

Abonamentulu se face numai pe câte 1 anu intregu.

Se abonédia la Comitétulu Asociatiunei in Sibiiu, seu prin posta seu prin domnii colectori.

Sumariu: Necesitatea infiintarii de scóle romane pentru fete. — Sciri scolare a scólei civile (private) de fete cu internatu. — Date geografice despre Transilvani'a, Moldavi'a si Valachi'a dela anulu 1597. — Din „Album“ publicatu in memori'a restaurarei bisericeii dela curtea de Argesiu. — Estrasu din memorialulu subcomitetului dela Clusiu in caus'a propuneriloru domnului secretariu ministerialu Ladislau Vaid'a. — Procesu verbale alu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu luatú in siedinti'a dela 16 Iunie st. n. 1887. — Scól'a superióra de fetitíe din Sibiiu. (Colecte). — Avisu. — Bibliografia.

Necesitatea infiintarii de scóle romane pentru fete*).

I.

Multu s'a vorbitu si multu s'a scrisu, daca nu la noi Romanii, la alte natiuni, despre influinti'a ce o are crescerea femeii asupra societatii omenesci. Nu se va gasi inse nimeni care, cunoscéndu insemnatatea femeii pentru societate, ar dice ca s'a vorbitu si scrisu deajunsu.

Nu mi-amu propusu din parte-mi altceva prin silele aceste, decâtu numai a atrage mai multu atentiunea parintiloru asupr'a modului de a cresce copiii, si prin acésta a aratá necesitatea de a infiintia institute de invetiamentu acomodate cerintieloru timpului nostru.

Pe di ce merge ese mai multu la iveala adevéru cuprinsu in frás'a: „Viitorulu popóreloru este pusu in màna femeiloru.“ Avemu inaintea ochiloru nostri ne-numerate exemple despre influinti'a buna si rea, ce o ecsercita femeile asupra familiiloru, si prin acést'a negresitu asupr'a natiunii si a intregii omenimi. In cutare familie feme'a prin mintea si purtarea sa face dintr'unu barbatu dispusu spre lene sau altu pecatu, unu omu cumu se cade; in alta familie pe barbatulu celu mai muncitoriu si de omenie totu ea 'lu face unu nemernicu de tóte dilele. Cándu feme'a, cá sotie si mama, nu scie se țina casa astfelu, cá barbatulu seu se gasésca liniscea in dile bune si mángearea in dile negre; cándu elu scie inainte, ca acolo, in cas'a lui, nu'lu astépta pacea, inim'a iubitóre si ordínea in tóte privintiele, ci 'lu astépta lucruri contrare acestora, — atunci urmédia órecum dela sine, cá elu se-si dea tóta silinti'a de a se ferí càtu se póte de loculu acela si a cautá aiurea, chiaru si pe cai ratacite, ceea ce nu póte gasi acolo. Urm'a urme-

meloru nu-i alta, decâtu nefericirea completa, o nefericire ce nu erá tocmai greu de a se incungiurá, decumva femeea nu si-ar fi implinitu reu chie-marea sa.

Pentrucá femeile nóstre se-si implinésca bine chie-marea in familie si societate, ele nu mai au se fie prívite cá si niste simple articole de lux, ci au se fie pregatite intr'unu modu seriosu si corespundietoriu. Fára pregatire sau, si mai reu, cu o pregatire gresita, zadar-nice remánu asteptarile. Timpurile vechi vedemu, ca au comisu o gresiala cu urmari cumplite prin aceea, cá au negrijitu aprópe cu totulu crescerea femeii; inse gresial'a timpuriloru nóue n'are se fie mai puçinu cumplita in urmárele sale, daca femeea va fi impartasita de o falsa crescere.

Este adevératu de alta parte, cá in multe tieri ómenii suntú departe inca de a se petrúnde de importantia institutiuniloru de cultura. Pe lângá tóte felú-rile de mesuri legislative, ómenii totu nu au ajunsu aiba o idee clara despre aceea, cá averea si puterea natiuniloru este conditionata de felulu crescerii ce si-o insusiesce tinerimea in scóle. De aceea nici starea scóleloru, atátu de baieti, càtu si de fete, nu póte fi in floritóre. Si încátu pentru scólele de fete, sciuta este cá in tóte tierile au ștatu mai reu si decâtu cele de baieti; cáci multa vreme sau au chiaru lipsitu cu totulu, sau au fostu considerate cá lucruri de totu secundare.

S'au ridicatu ce e dreptu in timpurile de astadi in tiar'a nóstra, cá si in altele, institute de totu felulu, s'au ridicatu institute anume pentru crescerea sexului femeiescu; dara, nu fara cuvéntu, se afirma de tóta diu'a in specialu despre aceste din urma, cá cele mai multe din trínsele suntú fórté departe de a satisfacé cerintieloru pedagogice.

Câte pensionate sunt, unde se dà elevóru numai unu lustru óre care de cunoscintie, invetiándu din tóte obiectele câte ceva, sau in prim'a linie din musica si

*) Reprodusu din program'a anului scolasticu 1886/7 a scólei civile (private) de fete cu internatu a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu in Sibiiu.

vre-o limba straina, francesa mai alesu. Resultatulu crescerii usioratice din atari pensionate lu putemu vedea in acele femei tinere, straine sau si romane, pline de ilusiuni si aspiratiuni nesanatose, despre care suntem ca si siguri ca au se aduca cu sine ruina in famili'a ce o formedia. Decatu asia crescere, fara indoiala e mai bine lips'a totala a orice cresceri. Vin'a cu tote aceste nu o porta numai pensionatele ca atari: o porta in mare parte si parintii, cari nu au idee despre educatiune si despre scopulu scolei. Domnesce inca si acumu la multi dintrinsii ideea de a da o deosebita insemnatare muzicii, fara se mai cerceteze dupa gradulu de aplecare ce'lu au copiii loru pentru art'a acest'a si dupa progresulu facutu. Totu asemenea sta lucrulu cu alte obiecte de invetiamentu. Se intempla, de eleve, care ar inainta cu folosu in obiecte neaparatu trebuiniosu, suntu incurcate cu lucruri pentru ele la tota intimplarea secundare. Parintii suntu gat'a totdeun'a se jertfesa pentru copii muncindu tota viati'a, — la urma prea adesea se alegu cu bani risipiti si puteri risipite.

In chipulu acesta usioru ne putemu explicá: pentruce ecsista ori unde in lumea civilisata femei, care nu sciu se-si gasesca ocupatiune si suferu de bol'a uritului; femei, care fiindu puçinu dispuse spre casnicie, le vedemu cuprinse mai la totu pasulu de capritii si vanitati. Ne ecsplacamu caus'a, cumu de o femeie nu pote afla modul'u de a incungiura acele rataciri, unde este condusa de nesciinti'a sa, si cumu de o sotie nu intielege, ca o vanitate de a sa costa o parte din viati'a barbatului seu.

Mintea ei nu pote cuprinde niciodata: de ce ore unu lucru sau altulu ar putea se displaca sotiului seu, dupace ei i-face placere. Si cate nu suntu femeile de felulu acesta, care din lips'a desvoltarii caracterului, nu potu se privesca lucrurile din lume asia, ca se le intielga!

Cumu se easa apoi din copii omeni iubitori de munca si de ordine, modesti si morali, daca ei au inaintea ochiloru ecsemple de individi lipsiti de asia calitati?

Cumu se cunosca si se țina la obiceiurile nationale, daca in familie domnescu obiceiuri straine firei nostre?

Si cumu se invetie a'si iubi limb'a materna, candu tocmai obiceiulu parintiloru de a folosi in conversare o limba straina i demoralisedia? sau candu copii chiaru inainte de a ajunge verst'a pentru a putea cerceta scol'a. suntu iucredintiati pe mani de guvernante si bone cu scopulu ca de mici inca se mai invetie celu puçinu o limba pe langa cea a mamei. — Si in multe familii din class'a mai culta se petrece lucrulu acest'a opusu tuturoru regulorn pedagogiei. Astfelu femeea, in locu se ne vina in ajutoriulu scolei, care are a intimpiná multe greutati, de multeori i pune pedeci ce pote nu le mai invinge nici o putere omenesca.

Vorbindu despre superficialitatea cunoscintieloru castigate in pensionate de fete, nu intielege nimeni, ca scol'a are se croiesca din eleve femei de sciintia. Fie-cine inse va pretinde ca elevele se aiba neaparatu cunoscintiele fundamentale despre lumea materiala, spirituala si morala, si inca in asia modu castigate, ca ele se simtiasca in sine

inclinarea de a progresá si a se perfectoná mai de parte si dupa terminarea studiiloru. In ori-ce scola educatiunea prin instructiune se le luminedie spiritulu, se le desvolte judecat'a si se le formedia inim'a.

Spre acestu scopu este de prisosu ca elevele se fie incarcate si cu studii ce nu le aducu aproape nici unu folosu si de care in viati'a loru nu voru avea trebuintia. Cu atatu mai vertosu, ca loculu acestora nu potu ocupa forte bine lucrurile de gospodarie, care si dealtcum suntu prea scapate din vedere, fiindu privite din unele parti ca puçinu potrivite pentru femeile ce au se formedia candv'a class'a cea de frunte. Trebuie se accentuamu inse catu mai desu lucrurile de gospodarie, pana ce admitemu ca sfer'a de activitate a femeii remane famili'a, si ca prin urmare pentru acest'a trebuie se fie pregatita mai alesu. Acolo si are ea rolulu seu frumosu, mare si greu; er' rolulu acesta nu pote fi lasatu pe mani straine si necompetente, fara prospectulu de a ne nimici.

In sfarsitu se scie, ca institutele straine, chiaru daca aru corespunde tuturoru cerintieloru pedagogice si ar fi nisce modele de perfectiune, cu tote aceste pentru noi Romanii au marele neajunsu, ca nu ne potu da o crescere asia cum noi o voimu, o crescere in limb'a nostra nationala.

Este asia dara si mai mare datorie de a ne ingrijí catu mai seriosu de educatiunea ficeloru romane.

II.

Cause numerose, mai multu ori mai puçinu neatarnatore de noi, ne-au impededatu in mersulu nostru culturalu.

Amu traitu in grele impregiurari intimpinandu in trecutu ca si in presentu multime de dificultati, — in vreme ce pretensiunile societatii si ale timpului modernu se urca mereu.

Si totusi nu se pote dice, ca Romanii au facutu puçinu pentru respandirea culturii, in tote clasele poporului. Suntemu saraci, nu-i vorba; dara cu tota saraci'a numerulu omeniloru cu sciintia de carte astadi nu mai este atatu de neinsemnatu, si clas'a culta romana, desi pe incetulu, dara se sporesce.

Parintii nostrii, muncindu si crutiandu, au jertfitu si jertfescu multu pentru ridicarea asiediaminteloru culturale. Se pote ca uneori se camu perdu din vedere trebuintiele de capetenie ale tinutului, in care este de-a se infintia vre-unu institutu de invetiamentu. Pote ca omenii nu prea suntu cu destula luare aminte la impregiurarea, ca in cutare locu aru trebuí mai curendu o scola poporala superiora, o scola numita civila, de baieti ori de fete, sau o scola de comerci, — decatu unu gimnasiu. Mai incolo ca este mare lipsa in forte multe locuri de a inbunatati starea scoleloru ecsistente, atatu cu privire la personalulu didacticu, catu si la zidiri si la mijlocele de instructiune. Deocamdata inse pote e destulu si atatu, daca inim'a omeniloru se incaldiesce, candu e vorb'a de progresulu culturalu alu natiei nostre. Cu vremea o se ne invetiamu si mai bine cum trebuie se muncimu.

În ori-ce casu suntu dejá imbucuratóre faptele ivite în timpulu mai recentu, cându de o parte tocmai femeile incepu a se interesá de crescerea generatiuniloru viitóre. Femei romane zelóse si însufletite pentru scopuri de binefacere au luat si urmédia a luá iniciativ'a de a întemeia Reuniuni pentru crescerea secului femeiescu.

Eara de alta parte „Associatiunea transilvana pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu“, dupace în adunarile sale generale recunoscuse necesitatea de a infintia unu internatu si o scóla superióra de fete, a întemeiatu din mijlócele sale aceste institute, a ridicatu unu edificiu scolaru proviedutu cu localitati corespundietóre si cu tóte mobilele si aparatele recerute de internatu si scóla, si a facutu deschiderea solemnă a instituteloru sale în diu'a de 15 Séptemvrie 1886. — Datele, ce privescu activitatea din anulu primu alu ecsistentiei loru, se potu vedea pe paginele urmatóre alu programului de fatia.

Terminându voiu încercá a aratá în liniamente generale: care suntu scopurile acestei scóle de fete cu internatu.

Associatiunea transilvana a decisu infintiarea loru cu scopu „ca fetele romane se primésca nu numai o crescere morala, intelectuala si fisica mai ingrijita, care si pe dênsele se le ridice la nivelulu, la care se afla adeverata femeie în tierile cele mai inaintate ale Europei, ci totodata se le faca se simtia si se lucredie intru tóte cá adeverate fiice ale poporului, din alu carui sinu au esitu, ear parintiloru se li se inlesnésca lucrarea pentru educatiunea fiiceloru loru“. Mai departe „scól'a apartinéndu categoriei scóleloru numite prin legea de statu scóle civile, are de scopu a dá o cultura generala, decâtu care mai inalta nu se póte da femeii în scólele publice ecsistente în patrie, si totodata a oferí ocaziune pentru dobândirea de cunoscintie folosítóre în ceea ce privesce practic'a vietii, care pâna acumu a fostu prea puçinu luata în considerare. Ear internatulu intentionédia a oferí copileloru ce voru vení afara de Sibiiu, ingrijirile trebuincióse în cele mai favorabile conditiuni“.

Acestea le-a avutu în vedere Associatiunea transilvana.

Cátu pentru scopulu de capetenie alu acestei scóle, acela nu póte fi altulu, decâtu, celu basatu pe principiile pedagogiei: a instruí pentru a educá.

Conformu acestui principiu, ori-ce scóla cá institutu de crescere nu isi alege de scopu principalu nicidecumu aceea, cá elevulu se easa dintrénsa cu unu complexsu óre-care de cunoscintie si aptitudini, din care la timpulu seu se scótia folosu pentru viétia. Daca numai acestu scopu s'ar luá în vedere, ea ar incetá de a fi institutu de crescere, marginindu-se intru a pregatí pe elevu se'lu faca aptu pentru o anumita cariera speciala, aru face adeca o tréba apartinetóre altui soi de scóle: a scóleloru ce au de a face cu sciintiele dintr'unu punctu de vedere practic, ear nu educativu. Institutele de educatiune inse, adeca: scólele poporale elementare, superióre, scólele dise civile, apoi cele reale, gimnasiile si altele asemeni, privescu pe elevu din punctu de vedere

generalu, scopulu loru este alu cultivá în întregulu seu, fara nici o privire la positi'a viitóre si la societatea san statulu, din care are se faca vreodata parte. În scurttu instructiunea educativa are în vedere cá scopu principalu formarea caracterului moralu alu individulu. Caci numai caracterulu face din individu ceea-ce trébuie se fie cá omu, — ér nu cunoscintiele.

Cá scopu de-a dóu'a mâna, sau ca celu mai bunu mijlocu din câte dispune scól'a pentru ajungerea scóplu principalu, remánu cunóstintiele ce le impartásiesce elevulu. Totu asemenea mijlóce, cu putere educativa asupra copiiloru mai suntu lectur'a privata, venirea în atingere cu ómenii si în deosebi persón'a educatorului, care prin modulu seu de a gândí si a lucra este în continuu unu ecsemplu viu în internulu scolariloru. Fábirea ce elu o pórtá pentru ordine si adeveru, neplacerea sa pentru lucruri ordinare, modesti'a, bunavóinti'a lui pentru cei ce o merita, mai departe interesulu si placerea dovedita pentru obiectele de invetiamentu, si chiaru miscarile si ecspresiunile sale, tóte impresiónia adâncu pe copilu si producu intr'insulu nisuinti'a de a face asemenea, — contribuind astfelu si aceste în mesura anumita la hotarirea si desvoltarea voiiintii, si în urma la formarea caracterului. Dinn caus'a acestu se si pretinde, cá invetiatorulu se-si insusiasca neaparatu o pregatire teoretica si scientifica, si se nu se multumésca numai cu dibaci'a aceea pedagogica ce o are póte din fire ori a dobândit-o si perfectionatu prin ecsperienti'a aniloru. Numai în chipulu acesta va putea apól desvoltá cá adeveratu pedagogu si psihologu facultatile elevulu dupa unu planu precisatu de sciintai' pedagogiei si a psihologiei. Nu este acumu locul de a schitia aici parerile psihologiloru si pedagogiloru cu privire la módulu si caile ce conducú la formarea caracterului.

Din cele dise pâna aici inca se póte vedea, cátu se cere dela o scóla de fete cá asiediamentu adeveratu de educatiune, si cáta necesitate avemu noi de astfelu de asiediaminte.

E. Hodosiu.

Sciri scolare.

1. Edificiulu scólei si alu internatulu.

Fiindu scól'a civila de fete cu internatu, sustinuta de „Associatiunea transilvana pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu“, celu dintâiu institutu de feliulu acesta la romanii din monarchia Austro-ungara si fiindu, fara indoiala, de unu deosebitu interesu pentru aceia, cari voru a'si da fiícele loru la invetiatura de carte, se aiba depline informatiuni despre conditiunile, în cari dênsele se voru aflá pe timpulu petrecerei loru, la aceste invetiatura, credemu a face unu bunu servitiu, daca, la acestu locu, dupa ce în planulu de organizare alu scólei si internatulu, publicatu în brosiura separata, s'a stabilitu scopulu acestei institutiuni si mijlócele prin care se pune la realisarea lui, vomu da unele detaluri cu privire la edificiu scólei si alu internatulu, si la întocmirile lui.

La ridicarea edificiului comitetulu „Asociatiunei“ a fostu cu necurmata privire la conditiunile igienice si la cerintiele pedagogice, astfeliu ca, fiindu asediatu in nemijlocit'a vecinatate a parcului orasiului, edificiulu este nunumai liberu din tóte partile, ci dispune inspre strad'a morii de o curte spatiósa si inspre parcu de o gradina cu plantatiuni, cu locu de gimnastica si cu preumblari. Farmându unu complecsu intregu, compusu din 2 aripi si unu risalitu mijlociu, care da fronturiloru variatiunea necesara in liniile arhitectonice, edificiulu acesta cuprinde o arie de 618·8 m², si este despartitu prin galerii longitudinale in doue jumetati astfeliu, ca fie-care odae are lumina deajunsu, aeru destulu si intrare comoda.

Impartirea localitatiloru in genaralu este facuta asia ca, cele menite pentru economi'a institutului si pentru administratiune se afla in partere, cele pentru instructiune si recreatiune in etagiulu I., ear' cele pentru dormitorii in etagiulu alu II-lea. In specialu: se afla in risalitul parterului inaltu, in drépt'a intrarii principale, cancelaria directorului, in stâng'a odaea de asteptare pentru streini (parloaru) si camer'a portarului. Fiindu de obicei pórta incuiata, intrarea in edificiu se póte face numai avisându prin soneri'a electrica, aplicata in stálpulu dreptu alu usiei, pre portaru. In galeri'a s'au coridorulu longitudinalu, despartitu de vestibulu, pentru incunjurarea curentului de aeru, prin usi automate, se afla in drépta 3 odai menite pentru ingrijirea elevelor bolnave din internatu, o sala mare pentru gimnastica si exercitii de musica si o camera pentru personalulu ajutatoriu alu internatului, in stâng'a unu refectoriu (sofragerie) pentru 60—70 persóne, o camera pentru personalulu ajutatoriu, bucatari'a intocmita cu cele trebuincióse si o camera spatióse cu putini de tinichea, pentru scaldatu. Bucatari'a si cele ce apartinu ei, fiindu asiediate in partea estrema a aripei, au intrare separata, astfeliu ca personalulu bucatariei nu comunica deadreptulu cu partile rezervate scólei si internatului, decâtu numai cu sofrageri'a si cu odaia de scalda. Pe de alta parte odaile pentru ingrijirea bolnavelor sunt asiediate in ceealalta aripa, unde elevele sanetóse, afara de cele câte'vea óre de gimnastica si de exercitii de musica, nu comunica, intentionându-se cá prin acésta intocmire sè se incunjure câtu numai se póte eventualitatea unei infectari a elevelor sanetóse, ear baia, care sta in legatura cu cazanele cu apa ferbinte din bucatarie, are de scopu a oferí fie-carei eleve, celu puçinu odata in fie-care luna, putinti'a unei temeince curatiri trupesci.

In fati'a vestibulului se afla spatiósele, luminósele si comodele scari de pétra, cari in 2 bratie conducu in etagiulu I. Dreptu inainte, la capetulu scarii, se afla o sala mare de 62·56 m²; in care petrecu elevele interne in timpulu de recreare, va se úicá cându nu sunt ocupate cu lectiile in clase, sau cându nu potu petrece in aeru liberu in gradina. In anti-camer'a acestei sali sunt asiediate cuierele, de cari tóte elevele 'si atérna obiectele de garderoba, de cari nu au trebuintia in clase. In drépta dela scara se afla de o parte si de alta a aripei, cele 4 clase ale scólei civile, avèndu cl. I. 39·13 m², a II-a

30·10 m², a III-a 26·85 m², a IV-a 24·07 m², intocmite pentru câte 30, 25, 20 si 18 eleve, astfelu ca pe fie-care eleve vine celu puçinu unu spaciu de 1·2 m². In stâng'a scarei, se afla in partea dinainte a aripei, locuinti'a directoriei internatului, ear in fati'a acesteia o camera disponibila pentru trebuintie de ale internatului si 2 clase, date, pana la alta dispositie, de comitetulu Asociatiunei in folosirea scólei elementare a reuniunei femeiloru romane din locu.

O noua scara de pétra duce in etagiulu alu II-lea unde in fati'a scarei se afla sala cea mare de 99·14 m² pentru esamene, pentru desemnu, lucru de mánã si exercitii de musica, ér in drépt'a 4 si in stànga 3 camere spatióse, intocmite cá dormitorii pentru 60 eleve interne. Totu câte doue camere stau in legatura un'a cu alt'a, dar fie-care are si intrarea sa separata dinspre coridorulu acoperitu cu bolta de zidu si purtatu de astfelu de bolta. Si aceste odai primescu tóte lumina deadreptulu si aeru in deajunsu. Partile coridorului unde se afla dormitoriile sunt despartite de partea mijlocie prin usi automate, astfeliu cá si aici sè se incungiure curentulu de aeru. In spatiulu astfeliu inchisu alu coridorului in drépt'a si stèng'a sunt asiediate atâtea dulapuri, câte parturi sunt in dormitorii, servindu pentru pastrarea garderobei elevelor si fiind fie-care provèditu cu incuietóre.

Suirea din etagiulu alu II-lea in podu se face totu pe scari de pétra, fiindu podulu inchisu cu usia de feru intiepenita in stálpi de pétra, cu scopu de a oferí mai mare sigurantia in eventualitatea unui incendiu.

Podulu servesce pentru trebuintiele economatului si ca magazinu pentru giamantane si alte lucruri neintrebuintiate de eleve, ear pivnitiele cele spatióse, care se afla aprópe sub intregu parterulu, sunt intocmite pentru pastrarea de legumi si altele trebuincióse in bucatarie, pentru asiedierea materialului de incalditu si pentru lucruri particulare ale personalului si elevelor din internatu, ér doue sunt intocmite in specialu, un'a cá ghietiaru, alta cá cuina de spalatu rufe.

Fie-care camera din cele menite pentru invetiamentu si internatu e provèditu cu ventilatie, aplicata in ziduri, avèndu pentru incaldire cuptóre de tuciu, invelite in mantale, dupa sistemulu Meidinger din Vien'a, astfeliu ca temperatur'a se póte regula cu ingrigire.

Cátu pentu pentru mobiliariu insemnamu urmatórele: clasele sunt provèdute cu tabli negre pe stative, cu catedre de lemnu si cu banci de sistemulu Lickroth-Gönczy, intocmite pentru câte 3 eleve si avèndu picioru de tuciu. Pulpitululu are tabla inclinata 1: 6, provèditu si cu țtini, astfeliu ca usioru se póte ridica si slobodi in josu, ér locul de sieditu separatu pentru fie-care eleve, este astfelu intocmitu încátu, sculându-se elev'a pentru a respunde sau a esi din banca, dela sine se da indereptu, facându locul necesaru, si éراسi dela sine se pune la locu, cându eleve voiesce se siéda. In partea dinainte a pulpitulului se afla o scândurice orizontala menita pentru asiedierea calimarului si a condeelor. Ináltimea pulpiteloru si a banciloru e de trei graduri, dupa ináltimea intèmplatóre a elevelor. In sala de recreatie

si in sala de desemnu si de lucrulu de màna sunt asiediate mese cu tabla inclinata 1:6, scaunele fara spate si cu spate si mici purtătoare pentru modelele de desemnu.

In dormitorii se afla, distribuite pe spatiulu ce'lu ofera cele 7 camere, 60 cavalete de feru, cu saltele de resoruri de sirma galvanisata ficsate pe parcanu de lemnu. Fie-care patu este insoçitu de unu scaunelu cu micu dulapioru pentru imbracaminte si incaltiaminte si de o cutie de lemnu pentru pastrarea celoru trebuinciöse la facerea toaletei. Pentru spalatu e pusu in fie-care camera unu aparatu de tinichea, anume construitu cu unu rezervuaru din care apa curge prin becuri si dupa in-trebuintiare se aduna in unu altu rezervuaru de tinichea pentru a fi apoi departata.

2. Ingrigirea oferita de internatulu scölei.

Fie-care eleva primita in internatu, are loculu seu separatu in sal'a de recreatie, patulu separatu cu cele trebuinciöse in dormitoriu si dulapulu seu particularu pentru garderöba. Guvernantele si bonele au, sub su-praveghierea directörei internatului, ingrijirea necesara asupr'a elevelor in totu timpulu cându preste di aceste nu sunt la lectii si nöptea in dormitorii.

Alimentarea elevelor si a personalului internatului este data de comitetulu Asociatiunei transilvane in in-trepreindere unui particulariu din Sibiiu, luându-se tóte dispositiunile pentru o controla rigorösa, cá totdeun'a máncaarea se fie deplinu corespundietöre nunumai cu pri-vire la cantitate, ci si in calitate. In fie-care di elevele capeta la 7 óre cafea cu lapte de vaca si unu cornu, la 10 óre unu cornu sau pàne cu póme, la 12¹/₂ supa, carne de vita cu rasolu sau friptura si legumi sau pra-jitura si pàne de ajunsu, la 4 óre cafea, sau pàne cu untu, cu miere, sau póme si la 7 óre sér'a fiertura cu carne sau aluaturi. Directör'a si mediculu internatului pórtá grija cá máncaarile se fie totdeñ'n'a de ajunsu si binepregatite si de óre-ce nunumai personalulu pusu pen-tru ingrijire ci si directör'a iau parte la masa, impreuna cu elevele, acést'a servesce cá garantie ca controlulu asupr'a bucatariei este cu consciintiositate executatu.

Grijea pentru òinerea in ordine si curatienie a toale-telor si a rufariei si pentru reparaturele necesare, o pórtá guvernanta si bona respectiva, cu concursulu ele-vei, pre care se privesce, totu prin ele se stabileste, cu invoirea directörei, si rándulu pentru exercitiile la piano si rándulu in care sunt a se luá baile, cá astfeliu fie-care se ajunga la timpulu potrivitu la exercitiu si la bae.

Pentru procurarea celoru trebuinciöse pentru im-bracaminte, incaltiaminte, materialu de lucru de màna, caiete, condeie, negréla, carti s. a., directiunea a des-chisu pentru fie-care eleva interna unu contu separatu, care in extractu se trimite in fie-care luna parintiloru, facându-se achitarea sau prin sumele, ce pentru acestu scopu parintii le depunu de mai nainte la directiune, sau din sumele ce au a fi trimise in urma de càtra parinti. In feliulu acést'a pe de o parte se ajunge la o uniformitate priñciösa, ear pe de alta se delatura multe

neajunsuri, ce ar urmá daca elevele de-a dreptulu ar ingrijii fie-care de acoperirea aceloru trebuintie. In ceea ce privesce procurarea cartiloru, caietelor si a materi- alului de scrisu si de desemnu, ingrijirea amintita se intinde si asupra elevelor esterne.

O deosebita amintire merita fara indoiala si ingri-jirea ce se ofera elevelor interne in casuri de bóle. Avându dupa cumu s'a disu mai susu, camere anumite pentru infirmerie, medicu de casa si ingrijitöre speciale, cându face trebuintia, elevele bolnave sunt cantate cu ingrijire, fara, ca parintiloru, preste tacsu de internatu si didactru, se se causedie spese separate, deórece chiel-tuelile pentru medicu, medicamente si ingrijitöre le pórtá internatulu, s'au mai precisu Asociatiunea cá sustiitöre a scölei si a internatului.

Din cele tocmai espuse, credemu cá fie-cine s'a pututu convinge, cá Asociatiunea transilvana, inteme-indu scól'a civila de fete si internatulu, a avutu de scopu se faca cu putintia o cultivare mai cu ingri-jire a secului femeescu romanu, se dee copileloru, pe càtu timpu petrecu la invetiatura, o ingrijire rationala atátu cu privire la trebuintiele igienice, intelectuale si morale, càtu si cu privire la trebuintiele speciale ale carierei, careia se voru dedica in viétia, si totódata se usioredie, pe càtu numai se póte, sarciná parintiloru, cari dorescu se dee fetitiloru loru o crescere mai alésa. Si fara indoiala acésta lucrare a Asociatiunei este si va remànea un'a din cele mai insemnate si mai binecuvèn-tate dintre lucrarile facute de ea pentru promovarea culturei poporului romanu.

Cei incredintiati de comitetulu Asociatiunei transil-vane cu conducerea afaceriloru scölei si internatului, conscii de insemnatatea onorificei sarcine ce li s'a impusu, 'si-au datu in primulu anu alu functionarii scölei si in-ternatului si nu voru lipsi nici pe viitoriu a-si da tóta silinti'a a justificá increderea pusa in ei de comitetulu Asociatiunei si de parintii, cari copilele loru le au datu sau le voru da in ingrijirea acestei scöle si acestu internatu.

3. Personalulu scölei si alu internatului.

A) Alu scölei:

a) Directoru:

Dr. D. P. Barcianu, profesoru la seminariulu „An-dreianu“, cá membru suplentu alu comitetului Associa-tiunei transilvane, numitu delegatu alu acestuia in afa-cerile scolare si incredintiatu cá directoru onorariu, cu conducerea afaceriloru scolare.

b) Invetiatorii ordinari:

1. Septimiu Albini, absolventu alu facultatii filo-sofice, predá objectele: limb'a romana, istori'a si geo-grafia, limb'a germàna si gimnastic'a*).

*) Instituitu provisoriu, pàna la facerea examenului de calificatie, prescisu prin legea din 1868, art. XXXVIII §§. 17 si 103.

2. Sabinu P. Barcianu, absolventu alu cursului teologicu alu seminariului „Andreianu“ si alu academiei de agricultura, predà objectele: aritmetic'a, comptabilitatea, fisic'a, chemi'a, legumaritul si caligrafi'a*).

3. Aureli'a Filipescu, absolventa a preparandiei de statu Clusiu, predà objectele: istori'a naturala, economi'a de casa, lucrulu de màna, desemnulu si musica vocala*).

4. Ene'a Hodosiu, absolventu alu facultatii filosofice, predà limb'a si literatur'a romana, limb'a si literatur'a maghiara*).

c) Catecheti:

5. Dr. Il. Puscariu, archimandritu si asesoru consistorialu**).

6. Nicolae Toganu, cooperatoru gr. cath.**).

d) Instructori:

7. George Dim'a, artistu in musica, pentru instructiunea in piano.

8. Sabina Brote, pentru instructiunea in piano si in limb'a franceza.

B) Alu internatului:

a) directorulu scòlei este totodata si alu internatului.

b) directòr'a internatului: Elen'a baronesa Poppu.

c) medicu de casa: Dr. Ioanu Mog'a.

d) ajutore: invetiatoarea, guvernanta si bona.

4. Materialulu din objectele de invetiamentu pertractatu in anulu scolasticu 1886/7.

Classa I-a:

1. *Religiunea si moral'a*, conformu dispositiiloru facute de autoritatile confesionale.

2. *Limb'a romàna*, 4 òre pe septemàna: Cetirea logica si estetica; memorisarea de piese de cetire in prosa si in versuri. In legatura cu cetirea si pe bas'a ei, din gramatica, cuvintele flessibile si din sintactica, dicerea simpla pura si amplificata.

In fie-care luna câte o tema de casa si un'a in classa.

3. *Limb'a maghiara*, 4 òre: Substantivulu si adjectivulu, articulu, comparatiunea, verbulu ausiliaru in timpurile principale; numeralulu, numele posesive, declinatiunea; verbulu a avè; conjugarea verbeloru predicative in indicativulu presentu. Memorisarea de poesii mai usiòre.

In fie-care luna o lucrare in scrisu.

4. *Aritmetic'a*, 3 òre: Cele 4 operatiuni fundamentale cu numeri intregi. Descompunerea numeriloru in factori. Cele 4 operatiuni cu fràngeri.

5. *Istori'a naturala*, 2 òre: Mineralogi'a, descrierea unoru minerale mai obicinuite, dupa insusirile si folosulu lor; gruparea loru în classe. Botanica: Descrierea plantelor mai obicinuite in economie, industrie, gradinaritu si gruparea loru.

*) Institutu provisoriu, pâna la facerea examenulu de cualificatie, prescisu prin legea din 1868 art. XXXIII §§. 17 si 103.

***) Numiti de autoritatile competente confesionale.

6. *Geografi'a*, 2 òre: Geografi'a Ungariei impreuna cu notiunile fundamentale din geografi'a matematica si fisicala.

7. *Lucru de màna*, 2 òre: Impletituri cu acele, cu igliti'a si chindisiri.

8. *Desemnu*, 3 òre: Desemnarea de figuri cu linii òble dupa modele grafice si dupa natura; desemnarea de figuri cu linii curbe, dupa modele grafice si dupa natura.

9. *Caligrafi'a*, 2 òre: Scrierea cu litere latine si germàne.

10. *Musica vocala*, 2 òre: Esercitiu in producerea tonurilor; scale dure si moi; cànatece mai simple in 2 voci.

Classa II-a:

1. *Religiunea si moral'a*, conformu dispositiiloru facute de autoritatile confesionale.

2. *Limb'a romàna*, 3 òre: Pe bas'a cartii de cetire propositiunea simpla, simpla, amplificata si contrasa. Partile de cuvèntu nevariable. Formatiunea cuvintelor si ortografi'a. Cetirea si reproducerea materialulu cetitu, cu cuvèntulu si in scrisu. Esercitiu de stilu in legatura cu cele cetite. Recitari de poesii.

3. *Limb'a maghiara*, 4 òre: Numele posesive, declinatiunea, verbulu a avè; conjugarea verbeloru in timpurile principale ale indicativulu; postpositiuni, conjunctivulu si optativulu presentu. Deprinderi in traducere. Recitari de poesii. In fie-care luna o lucrare in scrisu in scòla.

4. *Aritmetic'a*, 3 òre: Repetitiune despre fràngerile comune si decimale; raporturi si proportiuni si regul'a de trei simpla.

5. *Istori'a naturala*, 2 òre: Descrieri si asemànari de animale dupa notele caracteristice si dupa folosulu lor. Gruparea loru in familii, ordine, tipuri. Complectarea cunoscintelor despre plante.

6. *Geografi'a*, 2 òre: Recapitulari din geografi'a matematica si fisicala si din geografi'a monarchiei Austro-Ungare. Geografi'a Europei.

7. *Lucru de màna*, 2 òre: Continuare cu împletirea de ciorapi si cu igliti'a; brodàrie alba si chindisiri.

8. *Desemnu*, 3 òre: Desemnarea de figuri cu linii òble dupa modele grafice si dupa natura; desemnarea de figuri cu linii curbe dupa modele grafice si dupa natura.

9. *Caligrafi'a*, 2 òre: Scrierea cu litere latine si germàne.

10. *Musica vocala*, 2 òre: Esercitiu in producerea tonurilor; scale dure si moi; cànatece mai simple in 2 si 3 voci.

Classa III.

1. *Religiunea si moral'a*, conformu dispositiiloru facute de autoritatile confesionale.

2. *Limb'a romàna*, 3 òre: Repetitiuni din sintactica; propositi'a compusa; periòdele. Esercitiu in facerea de epistole si acte oficiale mai obicinuite; descrieri si naratiuni; in legatura: notiuni generale despre stilu. Recitari de poesii. Teme în scrisu.

3. *Limb'a maghiara*, 3 òre: Verbulu a avè; conjugarea verbeloru in indicativu, conjunctivulu, optativulu si a verbulu ausiliaru in conjunctivulu si optativulu. Cetire si traducere de piese din cartea de cetire; reproducerea cuprinsulu celor cetite. Recitari de poesii. Lucrari scripturistice in scòla si acasa.

4. *Aritmetic'a*, 3 ore: Repetiri despre frângerile comune si decimale; mesuri si monete, regula de trei, calcularea intereselor.

5. *Fisic'a*, 2 ore: In legatura cu experimentele: insuririle generale ale corpurilor; echilibru, miscare si repaus, caldura, lumin'a, magnetismu, electricitate; fenomenele atmosferice.

6. *Geografie*, 2 ore: Complectarea cunoscintelor din geografi'a matematica si fisicala. Geografi'a Europei si a celorlalte continente; notiuni elementare de geologie.

7. *Istori'a*, 3 ore: Faptele principale din istori'a universală, cu deosebita consideratiune a dezvoltarii culturale a genului omenescu.

8. *Lucru de mâna*, 2 ore: broderie de albituri si cusatura de albituri.

9. *Desemnu*, 2 ore: Desemnat de plante, de figuri animalice si omenesci; peisage cu si fara umbre.

10. *Caligrafie*, 2 ore: Scrierea cu litere latine si germane.

11. *Musica vocala*, 2 ore: scale dure si moi, exercitii în cântare cu 1, 2, si 3 voci; exercitii in nimerirea tonurilor.

Clasa IV.

1. *Religiunea si mor* conformu dispositiilor facute de autoritatile confesionale.

2. *Limb'a romana*, 3 ore: In legatura cu cetirea de piese alese din autori, date despre autorii mai însemnati în literatura: cronicari, istorici, gramatici si poeti. Teme libere: biografii, descrieri, asemenari si deosebiri. Teori'a stilului. In fie-care luna o lucrare scripturistica în scoala si acasa.

3. *Limb'a maghiara*, 3 ore: Traducerea de piese alese din cartea de cetire si reproducerea libera a cuprinsului. Din gramatica: conjugarea verbelor factive si potentiale. Din istori'a literaturii: Csokonay, Kisfaludy, S. Kazinczy, Kôlcsy, Tompa, Petöfi, Vörösmarty, Arany, Kisfaludy K., Szigligeti, biografii a lor si recitari din poesii. Teme scripturistice in scola si acasa.

4. *Aritmetica*, 3 ore: Regul'a catenara, calcularea intereselor dupa interese; cunoscintie despre institutetele de asigurare si cassele de economii.

5. *Comptabilitate*, 2 ore: Liniamentele comptabilitatii simple. Purtarea de registre.

6. *Chemi'a*, 2 ore: Despre elementele oxigen, nitrogen, hidrogen, carbon si combinatiunile lor mai de capetenie. Metalele mai principale. Despre compositiunea chimica si despre modulu de preparare a alimentelor omenesci (carne, lapte, oue, pâne).

7. *Legumaritu*, 1 ora: Despre vieti'a plantelor in generalu si in specialu despre conditiunile de vegetare ale legumelor; lucrarea pamântului; cultivarea legumilor mai obicnuite; cultur'a cânepei; demonstratiuni.

8. *Economia casnica*, 1 ora: procurarea si conservarea lucrurilor trebuincioase in familie; despre locuintie, imbracaminte, nutrimentu; datorintiele morale ale stapanei de casa.

9. *Istori'a*, 3 ore: Istori'a Ungariei din timpurile cele mai vechi, pana azi. Dezvoltarea istorica a institutiunilor si a constitutiunii patriei.

10. *Lucru de mâna*, 2 ore: Exercitii in confectionarea rufelor.

11. *Desemnu*, 2 ore: Desemnarea de plante, de figuri animalice si omenesci; peisage cu si fara umbre.

12. *Musica vocala*, 2 ore: scale dure si moi, exercitii in cântare cu 1, 2, si 3 voci, exercitii in nimerirea tonurilor, cunoscerea sistemului notelor si semnelor musicale.

Limb'a germana, ca obiectu de invetiamentu facultativu, a fost invetiata de tote elevele, dându-se pentru fie-care classa lectii separate in câte 2 ore pe septemana; conversati'a s'a urmatu in ore anumite sub conducerea guvernantei.

La limb'a franceza au participatu 21 eleve, cari, despartite in doue cursuri, au luat cate 2 lectii pe septemana, facend exercitii in cetire, in gramatica, in ortografie, in traducere si in stilu.

La instructi'a în piano au participatu 16 eleve.

5. Conspectulu elevelor inmatriculate pro 1886/7.

Classa I.

1. *Minerva Balintu*, din Rosi'a de munte.
2. *Gabriela Codreanu*, din Siclau*.)
3. *Sofi'a Cothisielu*, din Certeje*.)
4. *Sofi'a Davidu*, din Buciumu-Isbit'a*.)
5. *Amalia Dim'a*, din Hunedora.
6. *Eugenia Greavu*, din Mercurea.
7. *Constantia Gurbanu*, din Boros-Ineu*.)
8. *Ileana Iliutiu*, din Vale-sac'a (Bucovina*)
9. *Victoria Macelariu*, din Racoviti'a.
10. *Mariet'a Mazzuchi*, din Blajiu.
11. *Valeria Moldovanu*, din Baiti'a*.)
12. *Elen'a Munteanu*, din Satoralya-Ujhely*.)
13. *Adelin'a Piso*, din Secarambu.
14. *Cleli'a Piso*, din Dev'a.
15. *Elen'a Popescu*, din Sibiiu.
16. *Letiti'a Rosca*, din Sibiiu.
17. *Eugenia M. Rosiu*, din Biserica-Alba*.)
18. *Elisabet'a Stanila*, din Vale.

Classa II.

1. *An'a Belesiu*, din Odvosiu*.)
2. *Aureli'a Ciugudenu*, din Poiana.
3. *Luci'a Cosm'a*, din Beiusiu, (Sibiiu).
4. *Elen'a Cuntianu*, din Sibiiu.
5. *Mari'a Demianu*, din Balsi'a*.)
6. *Emilia Florianu*, din Racoviti'a.
7. *Aureli'a Henzelu*, din Abrudu.
8. *Alecsandrin'a Matei*, din Sibiiu.
9. *Alecsandrin'a Mog'a*, din Sibiiu.
10. *Leontin'a Moldovanu*, din Borzasiu*.)
11. *Sabin'a Piso*, din Secarambu*.)
12. *Elen'a Popoviciu*, din Hatiegu.
13. *Ersil'i'a Popoviciu*, din Hatiegu.
14. *Ersil'i'a Tom'a*, din Sibiiu.

*) interna.

Classa III.

1. *Mari'a Buibasii*, din Bucovetiu *).
2. *Aureli'a Cosm'a*, din Zelau *).
3. *Victori'a Cretiu*, din Sibiiu.
4. *Sofi'a Macavei*, din Buciumu-Sias'a
5. *An'a Todescu*, din Buciumu-Cerbu *).
6. *Letiti'a Todescu*, din Buciumu-Cerbu *).

Classa IV.

1. *Alecsandrin'a Cuntianu*, din Sibiiu.
2. *Iustin'a Iridonu*, din Apoldulu de susu.
3. *Eugen'a Popescu*, din Sibiiu.
4. *Aureli'a Romanu*, din Sibiiu.
5. *Elen'a Orbonasiu*, din Geoagiu **).

6. **Conspectulu eveloru din internatu.**

1. *Mari'a Antalu*, din Beisiiu ***).
2. *Flórea Antalu*, din Beisiiu ***).
3. *An'a Belesiu*, din Odvosiu.
4. *Mari'a Buibasii*, din Bucovetiu.
5. *Gabriela Codreanu*, din Siciu.
6. *Valeri'a Colbasi*, din Cutu ***).
7. *Aureli'a Cosm'a*, din Zelau.
8. *Sofi'a Cothisielu*, din Certeje.
9. *Sofi'a Davidu*, din Buciumu-Isbit'a.
10. *Mari'a Demianu*, din Balsi'a.
11. *Constanti'a Gurbanu*, din Boros-Ineu.
12. *Ilén'a Iliutiú*, din Valea-saca (Bucovin'a).
13. *Teres'a Jurc'a*, din Ravasielu ***).
14. *Valeri'a Moldovanu*, din Baiti'a.
15. *Leontin'a Moldovanu*, din Borzas.
16. *Elen'a Munteanu*, din Satoralya-Ujhely.
17. *Olimpi'a Neagoe*, din Micasas'a ***).
18. *Sabin'a Píso*, din Secarambu.
19. *Mari'a Rosc'a*, din Seliste ***).
20. *Eugen'a M. Rosiu*, din Biserica-Alba.
21. *Aureli'a Serbu*, din Pilulu-Mare ***).
22. *An'a Todescu*, din Buciumu-Cerbu.
23. *Letiti'a Todescu*, din Buciumu-Cerbu.

7. **Mijlócele de invetiamentu.**

A) *Biblioteca:*

a) a colegiului invetiatorescu:

α) cumparate:

1. *Lüben und Nacke*, Lesebuch für Bürgerschulen III, IV, V. Theil. 1885.
2. *I. Marescu*, Cursu elementaru de istorie universala, 3 parti. Bucuresci.
3. *I. Popescu*, A' dóua carte de cetire. Sibiiu 1883.
4. *I. Cionc'a*, Limb'a germana. Bucuresci 1885.
5. *S. V. Isopesculu*, Manualu de aritmetica de Fr. de Moçnik, Cernauti 1881.

*) interna.

**) estrordinara.

***) Eleve ale scólei elementare a reuniunei femeiloru române.

6. *I. Manliu*, Cursu elementaru de limb'a romána-Bucuresci 1886.
7. — Cursu de stilu si compositiuni. Bucuresci 1885.
8. *Strajanu*, Manualu de gramatic'a limbei române. Bucuresci 1884.
9. — Manualu de stilistica. Bucuresci 1882.
10. *I. Filipesculu*, Chemi'a anorganica. Brasiovu 1879.
11. *G. G. Nadejde*, Introducere in sciintiele naturale. Iasi 1884.
12. *Fr. von Hauer und Dr. G. Stache*, Geologie Siebenbürgens. Wien 1885.
13. *Dr. D. Daniel*, Illustriertes kleineres Handbuch der Geographie. Leipzig 1887.
14. *Torkos L.*, Magyar nyelv és irodalmi kézikönyv. Budapest 1880.
15. *Niedergesäss*, Handbuch der speciellen Methodik. Wien 1885.
16. *B. Widmann*, Kleine Gesanglehre für die Hand der Schüler. Leipzig 1886.
17. *H. Bönicke*, Chorgesangschule. Leipzig 1881.
18. *T. Ziller*, Grundlegung zur Lehre vom erziehenden Unterricht. Leipzig 1884.
19. A budapesti állami polgári iskolai tanító és tanítónőképezdek tanterve, B.-Pest 1879.
20. *Dr. H. Credner*, Elemente der Geologie. Leipzig 1887.
21. *Sydow*, Das Buch der Hausfrau.

β) donate: de dl G. Baritiu:

22. Testamentulu si actulu de fundatiune si donatiune a lui P. si D. Hódrea.
23. *Iunius*, Femeile de I. Pederzani. Berladu 1873.
24. *I. si C. Iug'a*, Actulu de fundatiune alu lui Ioanu Iug'a de Bacia. Sibiiu 1883.
25. *L. Petroviciu*, Iubirea fatia de copii. Aradu 1878.
26. Doue raporturi ale prefectiloru legiuniloru romanesci din 1848/49. Sibiiu 1884.
27. Raportulu lui Avramu Iancu. Sibiiu 1884.
28. *G. B.*, Istori'a regimentului II. rom. granitieru transilvanu. Brasiovu 1871.
29. *P. Poenariu*, Georgiu Lazaru si scól'a romana. Bucuresci 1871.
30. *I. Dariu*, Idealulu invetiatorului romanu. Brasiovu 1883.
31. *G. Baritiu*, Dictionariu unguurescu-romanescu. Brasiovu 1869.
32. *Dr. I. C. Dragescu*, Maternologie. Constanti'a 1881. (in 2 exemplare.)
33. *I. si E. Manliu*, Institutulu de fete. Educatiunea romana. Bucuresci 1882.
34. *I. Sbir'a*, Povesti poporale romanesci. Cernauti 1886.
35. *Ministerulu culteloru si alu instructiunei publice*, Proiectu de lege asupr'a instructiunei publice in Romani'a. Bucuresci 1886.
36. *A. Visanti*, Raportulu asupr'a proiectului de organizatiune generala a invetiamentului publicu. Bucuresci 1886. 2 tomuri.

37. *N. Balcescu*, Istori'a romaniloru, sub Mihaiu Voda Vitezulu. Bucuresci 1878.
38. *A. Muresianu*, Icon'a cresterii tele. Brasiovu 1848.
39. *G. Baritiu*, Apulum, Alb'a-Ful'a, Belgradu. Bucuresci 1887.

de dna A. Bredicenu:

40. *Fr. v. Hellwald*, America in Wort und Bild. 2 tomuri. Leipzig.

de dl I. Slavici:

41. *M. Strajanu*, Gradinile de copii. Craiova 1887.
de unii cari nu voescu se fie numiti:
42. *Fr. Noesselt*, Lehrbuch der Weltgeschichte für Töchter-schulen. 2 tomuri. Breslau 1854.
43. Chronologie für die Ober- und Unterklassen der Gymnasien. Hermannstadt 1875.
44. *Dr. I. Beck*, Leitfaden beim ersten Unterricht in der Geschichte. Karlsruhe 1873.
45. *W. Pütz*, Grundriss der Geographie und Geschichte. Coblenz und Leipzig 1873/74.
46. *H. Heine*, Sämmtliche Werke. 9 tomuri. Hamburg 1867.
47. *Fr. v. Schiller*, Sämmtliche Werke. 6 tomuri. Stuttgart und Tübingen 1847.
48. *D. W. Soltan*, Reinecke der Fuchs. Berlin.
49. *Fr. Bodenstedt*, Die Lieder des Mirza-Schaffy. Berlin 1869.
50. *Th. Körner*, Vollständigste Werke. Berlin.
51. *I. W. v. Goethe*, Sämmtliche Werke. Leipzig.
52. *G. E. Lessing*, Ausgewählte Werke. Leipzig 1867.
53. *H. v. Kleist's Werke*. Berlin.
54. *I. G. Seume*, Prosaische und poetische Werke. Berlin.
55. *A. Chamisso*, Sämmtliche Werke. Berlin.
56. *W. Shakespeare*, Dramatische Werke. Leipzig.

de dd. autori:

57. *Dr. I. Orisanu si N. Putnoki*, Gramatic'a limbei maghiare, Sibiu 1885, si Carte de cetire maghiara. Sibiu 1886.
58. *D. Fagarasianu si S. Moldovanu*, Geografi'a pentru scólele populare. Brasiovu 1886.
59. *G. Moianu*, Economi'a câmpului si gradinaritul. Brasiovu 1886.
60. *Dr. D. P. Barcianu*, Elemente de istori'a naturala. Cursu I, II, Sibiu 1881/83.
61. *S. Nestoru*, Geografi'a topica si naturala a Ungariei si a tieriloru din jurulu marii mediterane, Blasiu 1886.
62. *S. Nestoru*, Geografi'a fisica dupa A. Schmidt. Blasiu 1886.
63. *G. G. Meitani*, Studii asupra constitutiunei romaniloru. 7 tomuri. Bucuresci 1881—1886.

b) bibliotec'a elevilor:

a) oimperate:

1. *I. Slavici*, Padurenc'a. Sibiu 1884.
2. " " Pacala in satulu lui. Sibiu 1886.

3. *S. Moldovanu*, Pacala si Tandala. Sibiu 1886.
4. " " Flica a noue mame. Sibiu 1885.
5. " " Povestea lui Ignatu. Sibiu 1886.
6. " " Inderaticulu. Sibiu 1885.
7. " " Lumea prostiloru. Sibiu 1886.
8. *P. Ispirescu*, Jucarii si Jocuri pentru copii. Sibiu 1885.
9. *B. Viciu*, Colacaritul. Sibiu 1885.
10. *Matild'a Poni*, Sfântulu Nicolae. Sibiu 1885.
11. " " Fat'a Stolerului. Sibiu 1884.
12. *I. T. Mer'a*, Piperusiu Petru. Sibiu 1885.
13. " " Ce n'a fost si nu va fi. Sibiu 1885.
14. *G. Cosbuc*, Blastemu de mama. Sibiu 1886.
15. " " Fat'a craiului din cetini. Sibiu 1886.
16. " " Drag'a mamei. Sibiu 1886.
17. *Gr. Sim'a alu lui Ioanu*, Din betrani. Sibiu 1886.
18. " " Vladu si Catrin'a. Sibiu 1885.
19. " " Teiu leganatu. Sibiu 1885.
20. *Bret Harte*, Prietinelu meu Véntura-Tera. Sibiu 1886.
21. *Andersen*, Scaparatórea. Sibiu 1886.
22. *A. Genevray*, Caldarusia cu trei picioare, trad. de Eleonora Tănăsescu. Sibiu 1886.
23. *Björnstjerne Björnson*, Unu petitoru îndereticu. Sibiu 1886.
24. *Björnstjerne Björnson*, Tain'a unei vieti. Sibiu 1886.
25. *N. Gogolu*, Strigóic'a. Sibiu 1886.
26. " " Vecimii. Sibiu 1886.
27. *Molière*, Sgârcitul. Sibiu 1886.
28. *Mărginénul*, Din'a-Imperatésa. Sibiu 1886.
29. " Nusciu-Imperatu. Sibiu 1886.

β) donate de dln G. Baritiu:

30. *D. Cichindélu*, Fabulele lui D. Obradovici. Arad 1885.
31. *D. Bolintinénu*, Calatorii in Palestin'a si Egiptá. Iasi 1856.
32. *T. T. Burad'a*, O calatorie in Dobrogea. Iasi 1880.
33. *Molière*, Sgârcitul, trad. de V. Popescu. Brasiovu 1882.
34. *P. Ispirescu*, Din povestile unchiasului sfatosu. Bucuresci 1879.
35. *I. M. Riurénu*, Ajunulu Doimnului. Bucuresci 1881.
36. *A. Gruber*, Amórea amicabila, trad. de P. Simtionti. Sibiu 1878.
37. *Unu culegatoru tipografu*, Sónve sau povesti populare. Bucuresci 1879.
38. *V. G. Popu*, Conspectu asupra literaturii române si literatoriloru ei. Bucuresci 1875.

de dna A. Olténu:

39. *A. I. Odobescu*, Mihnea Voda celu Reu. Dómn'a Chiajn'a. Craiova 1886.
- Prin O. inspectoratu reg. ung. de scóle dela In. ministeru reg. ung. de culte:
40. *Magyar mesemondo*, A lustris mester.
41. " " A búvös kalap.

B) Colectiuni si alte obiecte :

a) din istoria naturala :

1. Tabele de parete zoologice 44, botanice 16. Editur'a Gerold's Sohn, cumperate.
2. Herbariu cu 270 exemplare, donatu de Liviu Martianu.
3. 240 minerale simple si compuse, dela oficiulu pentru vëndiarea de minerale r. u. Selmeczbánya, cumperate.
4. Cele mai neaperau trebuinciose aparate fizicale si de chemie, cumperate.

b) din geografie si istorie :

5. Chartele murale ale Ungariei, Austro-Ungariei, Asiei, Africei, Australiei, Americi, de Berghaus-Gönczy, si chart'a murala a Europei de Kozenn, cumperate.
6. Chart'a murala pentru instructiunea in geografi'a matematica si astronomica, de G. Wetzels, cumperata.
7. Chart'a constelatiunilor, cu orizontu mobilu de I. Mayer, cumperata.
8. Globulu pamëntescu, de I. Felkel, cumperatu.
9. Atlas antiquus de H. Kiepertu, donatu de E. Hodosiu.

c) desemnu si caligrafie :

10. Modele grafice de desemnu: ornamente, peisagiuri, figuri omenesci si de animale.
11. Modele de caligrafie române si germâne.

d) pentru muzica :

12. 2 clavire dintre cari unulu de Bösendorfer, cumperatu, altulu inchiriatu.

e) pentru lucrulu de mâna :

13. O masina de cusutu, cumperata.

8. Date din cronic'a scólei si a internatului :

Pâna la implinirea unoru formalitati, scól'a, conformu esmisului In. ministeriu reg. ung. de culte si instructiune publica de dto 23 Septembrie Nr. 29282, functionédia numai cá scóla cu caracteru privatu. Dupa premergeréa actului ritualu obicnuitu, sevërsitu prin P. O. dd. protopresbiteri tractuali Simeonu Popescu, si I. V. Russu, scól'a si internatulu s'au deschisu cu solemnitate si in presentia unui publicu numerosu la 15 Septembrie st. n. 1886 prin vice-presidentulu Asociatiunei transilvane P. O. d. consiliaru aulicu i. p. Iacobu Bolog'a.

Semestrulu I-iu s'a incheiatu la 4 Februarie, ér alu II-lea, inceputu la 8 Februarie, s'a incheiatu la 28 Iunie 1887.

Afacerile curente scolare si ale internatului s'au pertractatu in 13 conferentii lunare, in cari s'a datu atentiunea cuvenita si tractarii de cestii de metodicã si didacticã.

In postulu pasciloru tóte elevele s'au marturisitu si impartasitu cu Sf. taine, prin catechetii si parochii respectivi ai ambelor confesiuni romane.

Scól'a si internatulu au fostu in decursulu acestui anu scolasticu visitata de o comisie, esmisa din partea comitetului Asociatiunei transilvane in persónele dd. vice-presidentu Iacobu Bolog'a si primu-secretariu George Baritiu, precumu si din partea onoratului d. inspectoru reg. ung. de scóle E. de Trauschenfels, ér in urm'a unei ordonantie ministeriale a fostu tóte elevele scólei visitate de o comisie de medici in privinti'a bólei egiptene de ochi, constatându-se acésta bóla la 2 eleve, cari inse, inainte de a fi intratu in numerulu eleveloru scólei, suferiau de ea si acuma, in urm'a tractarii medicale, mergu spre bine.

Ból'a de pojaru, care in Sibiiu se ivise in modu epidemicu, încátu a reclamatu inchiderea scóleloru pe mai multe septemani, s'a ivitu si intre elevele scólei nóstre, fara ca aici se ia dimensiuni mai mari. Dintre elevele interne s'au tractatu in infirmeria internatului 5 inse, in timpu de preste totu 36 zile.

Cautarea eleveloru interne bolhave s'a facutu prin dl. Dr. Ioanu Mog'a, care pentru acestu anu scolasticu, a avutu bunavointia a oferí gratuitu servitiile sale.

Festivitati, la cari a participatu intregu institutulu au fostu: festivitaea de deschidere a scólei si internatului, a onomasticei Maiestatii Sale, si maialulu serbatu la 11 Iunie in Dümbrav'a Sibiiului, ér serbari ale internatului au fostu ajunulu Craciunului si ajunulu serbarei Sf. Constantinu si Elen'a, representându-se de elevele interne cu ocaziunea celei dintâiu o colinda de Craciunu, ér la a doua o piesa de teatru pentru copii, in limb'a germana.

Unu prietenu alu scólei si caldurosu sprijinitoriu alu internatului a pusu la dispositia directiunei sum'a de 15 fl. v. a. pentru facerea si decorarea unui pomu de Craciunu pentru elevele interne; din partea directiunei „reuniunei romane de cantari” din locu s'a datu pentru tóte elevele scólei biletu de intrare libera la concertele reuniunei; comitetulu arangiatoru alu unei petreceri cu jocu, a pusu directiunei la dispositie 5 fl. 40 cr. si dl. G. Baritiu 5 fl. v. a. pentru premii s'au si pentru alte trebuintie de ale scólei, ér directiunea scolarã a mijlocitu si pentru elevele internatului bilete cu pretiu scadiutu, pentru cercetarea espositiunei de lucruri de industrie de casa, aranjata in tómn'a anului 1886 de reuniunea femeiloru sasesci din locu.

Directiunea scolarã si implinesce prin acésta o placuta datorintia, multiamindu dlui Dr. I. Mog'a pentru servitiile gratuite cá medicu, si tuturor celoralti domni si dómne, cari pentru bibliotec'a scolarã si pentru scóla si internatu a facutu donatiunile amintite mai susu.

9. Esamenenele.

Esamenenele de primie pentru elevele, cari nu au doveditu prin atestate formale calificatiunea ceruta in §. 13 din statutulu de organizare alu scólei civile, s'au tinutu in 16 Septembrie, ér esamenenele dela sfarsitul

semestrului alu II-lea la 25 si 27 Iunie st. n., sub presidentia dlui vice-presidentu alu Asociațiunii Iacobu Bolog'a, asistându si din partea altor autoritati scolare reprezentanti. Esamenelê s'au tinutu dupa urmatoriulu programu :

Sâmbata în 25 Iunie st. n.

a) înainte de amêdi:

- Dela 8—9, Religiunea in tôte classele.
- Dela 9—9³/₄, Limb'a româna cu cl. I-a.
- Dela 9³/₄—10¹/₄, Aritmetic'a cu cl. II-a.
- Dela 10¹/₄—10³/₄, Limb'a germâna cu class'a a III-a.
- Dela 10³/₄—11¹/₄, Istori'a Ungariei cu class'a IV.
- Dela 11¹/₄—12, Istori'a naturala cu class'a I.

b) dup'a amêdi:

- Dela 3—3¹/₂, Chemi'a cu class'a IV.
- Dela 3¹/₂—4, Geografi'a cu class'a II.
- Dela 4—4¹/₂, Fistic'a cu class'a III.
- Dela 4¹/₂—6, Limb'a maghiara cu classele I. II. III.

si IV.

Luni în 27 Iunie st. n.

Dupa amêdi la 4¹/₂ ore, limb'a franceza, muzica vocala si instrumentala, declamatiuni.

Atestatele s'au distribuitu in 28 Iunie, inchieindu-se in aceeasi di anulu scolasticu primu alu scôlei civile de fete.

Esamenelê de repetitiune pentru elevele, cari au obtinutu calculu neindestulitoriu din unulu sau din 2 studii, se voru face in 1—5 Septemvrie st. n. a. c.

Inceperea anului scolasticu 1887/8 se face cu 1-a Septemvrie st. n.

10. Condițiuni de primire in scôla si internatu.

Pentru primirea in scôl'a civila se cere atestatu de botezu, atestatu despre absolvarea classeloru scôlei elementare, sau atestatu despre class'a corespunditoare premergătoare dela o alta scôla de categori'a scôlei civile. In lipsa unui astfelu de atestatu primirea se face pe bas'a unui esamenu de primire.

Didactrulu e ficsatu cu 2 fl. v. a. pe luna, platiti anticipando, si pentru elevele ce intra acumu pentru prim'a data in acêsta scôla, o tacs'a de inmatriculare de 2 fl. v. a.

Pentru elevele cursulu complementariu provediutu in §. 6 alu penultimu din statutu, didactrulu este de 5 fl. pe luna, si la prim'a inscriere tacs'a amintita de inmatriculare.

Elevele cari voiescu se fie primite in internatu, fie eleve ale scôlei civile, sau ale scôlei elementare a reuniunei femeiloru, au sê se insciintiedie de timpuriu, in totu casulu inainte de inceperea anului scolasticu, prin parinti sau tutori la directiunea scôlei, pentru a se putea face dispositiile necesarie. Tacs'a este pentru elevele ce

urmédia cursulu normalu 22 fl. v. a., ér pentru cele ce urmédia cursulu complementariu 25 fl. v. a. pe luna, platiti inainte, cuprindiendu-se in acêsta suma, si didactrulu si adaugându-se si aici, pentru cele ce intra pentru întâia óra in internatu, tacs'a de inmatriculare, amintita mai susu. Cârtilê trebuinciose, materialulu de scrisu, de desemnu, de lucru de mâna, se intielege, nu sunt cuprinse in tacs'a amintita, ci cheltuelile reclamate in acêsta privintia se póta de parinti, intocmai precum tota de dènsii se póta si cheltuelile pentru imbracaminte, si incaltiaminte, pentru instructiune in music'a instrumentala si in limb'a franceza.

Taxele pentru instructiunea in piano sunt de 2 categorii:

a) daca o eleva voiesce se iee órele singure, se computa, la 2 óre pe septemâna, taxa de 9 fl. pe luna; daca 2 eleve impreuna iau instructie in aceeasi óra, taxa se computa, la 2 óre pe septemâna, cu 6 fl. de eleva; sau

b) daca o eleva voiesce se iee órele singura, se computa, la 2 óre pe septemâna, taxa de 6 fl. pe luna, daca se intrunescu 2 eleve in aceeasi óra, taxa se computa la 2 óre pe septemâna, cu 5 fl. pe luna de eleva.

Pentru instructiunea in limb'a franceza, câte 2 óre pe septemâna, se computa pe luna câte 1 fl. 50 cr. de eleva.

Tôte taxele se platescu directiunei scolare, care remunerédia pe instructori.

Fiindu eleve mai multe in internatu, care reflectédia la conversatie in limb'a franceza, se va angaja o persóna capabila pentru conversatiunea acêsta, fiindu pentru conversatie in limb'a germâna si maghiara, chiar pâna acumu facute dispositiunile necesare.

Elevele, cari voru se fie primite in internatu mai au se aduca cu sine: 1 tiolu pe saltea, unu covorasu la patu, 2 perini, 4 fetie de perini, o plapoma sau tiolu de coperitu, 4 ciarsiafuri (lintioluri, lepedee), 6 stergare, 6 servete, apoi: cuțitu, furculitia, lingura, linguritia, perie de dinti, sapunu si doi pepteni, cari tôte remânu proprietatea elevei. Afara de aceste schimburile de trupu sau albiturile, câte 1/2 duzina si incaltiamintea trebuincioasa. Cátu pentru toaleta noua, parintii si tutorii sunt consiliati a nu face de aceste pentru copilele lor, căci pentru a obtinea o uniformitate in imbracaminte pentru tôte internele, acele toaleta, cu pretiuri moderate, se potu face aici, prin ingrigirea directiunei internatului.

Sibiu, in Iunie 1887.

Directiunea scôlei civile de fete cu internatu.

Date geografice

despre Transilvani'a, Moldavi'a si Valachi'a dela anulu 1597.

Io. Ant. Magino Patavino profesorulu de matematica in gymnasiulu publicu din Bon'a la anulu 1597 a edatu geografi'a lui Cl. Ptolomeu Pelusianulu in limb'a latina si geografi'a vechia formedia tomulu primu, era geografi'a timpului de atunci — 1597 — formedia tomulu alu doilea.

Eu credu ca e de interesu pentru noi de a aduna date despre noi si despre tierile locuite de noi in aceea epoca, si a cunoaste parerile de atunci despre noi. Din descriptiunea Transilvaniei voiu scoate numai acele de interesu istoricu si nationale.

Transilvaniae descriptio. (Tom. II. pag. 160).

Transilvania olim Dacia Mediterranea ac Ripensis dicta, prima ac potissima Daciae provincia est. Dicta autem est Transilvania a sylvarum montiumque ambitu quibus insinuatur. ¹⁾ Habet autem vicinas et conterminas ab occidente quidem Pannoniam, a septentrione Poloniam, a meridie Valachiam cisalpinam (vulgo Transalpinam vocatam), ab oriente Moldaviam. Dicitur vulgo Regio Septemcastrensis mutato nomine e germanico idiomate, quod Sybenburgen appellat, Hungaris Erdeli dicitur. ²⁾ Porro hanc variae gentes inde ab initio (quarum quidem memoria ad nostra tempora pervenit) incolere: in primis quidem Iazyges, Metanastae, Getae, Bastarnae, Sarmatae, Graeci, Romani, Scythae, Saxones, Hungari. Ex quibus omnibus cum quatuor posteriores adhuc supersint, aliis relictis, de his tantum agere decrevi. Romani itaque primum sub Traiano, qui Decebalum Dacorum regem vicerat subjugaratque habitare coeperunt. (Traianus enim primus Romano imperatori adiecit ac in formam provinciae redegit; in qua urbem Zarmizegethusam prius dictam, Ulpiam Traianam de suo nomine vocavit ac Rempubicam constituit, Romanisque legibus exornavit, ut autor est Justinus), quam Gallienus primum ducentis fere post annis amisit; quo temporis intervallo, vicissitudineque interposita a moribus Romanis linguaque politiori degenerarunt. Neque Romani (quod tamen nomen inter se se adhuc retinent), sed valachi hodie a plerisque nuncupantur. ³⁾ Gens aspera, bonarum artium atque honestarum disciplinarum experta, armentorum fere, pecudumque curae dedita non negarim tamen aliquos vitae politioris reperiri posse, quem admodum inter Scythas Anacharsis, sed ut plurimum ab aliis regionis incolis educati; neque oppida et civitates possident, neque domus ut alii lapideas, vel alias ornate extractas habitant, solis paleaciis contenti, qui ut plurimum in montibus saltibusque degunt. Religio ipsorum ferme graeca est schismatica, licet patriarcham Constantinopolitanum caput suae fidei agnoscant. Habent praeterea cum Ethnicis multa communia, ut sunt: praestigia, divinationes, incantationes, juramenta per Jovem et Venerem (quam ipsi sanctam vocant), modum sepeliendi mortuos, ducendi uxores, easque repudiandi et id genus, alia. ⁴⁾

Restat iam, ut sermonem convertamus ad Scythas (Scyculi alias dicti) qui primum (ut historiae perhibent) cum Atthila in Pannoniam venerunt, mox profecti in Transilvaniam, in qua sibi sedes septem liberas constituerunt. ⁵⁾

His (Scyculis) successere Saxones (ut recentiores testantur) Caroli Magni tempore, qui cum leges ab ipso impositas tollere non possent, in has oras se contulerunt et cum vi armorum regionem obtinuissent, in eas septem amaenissimas urbes partim de novo, partim iam antea factas extruxerunt. ⁶⁾

Hos (Saxones) novissime omnium Hungari subsequuti sunt, primum quidem sub initium secundi Hunnorum e Scythia in Pannoniam ingressus; mox tempore S. Stefani, Pannoniae Regis (qui Transilvaniam expugnavit, tributariamque fecerat) deinde sub aliis eius successoribus. Magna horum prae aliis potentia et autoritas est. ⁷⁾

Notele autorului la pagin'a 161—164, dar se vor comunica numai acele referitoare la testulu aci publicatu.

1. Daciae veteris duae aliae partes sunt, Moldavia, olim Maeotavia, a Maeotide palude, qua ex un'a parte terminatur, dicta: (?) altera Cisalpina Valachia ab Alpium dorsis, sub quibus sita est, nominata. Romanis olim Collia, quibus abundat, appellata fuit.

2. Dicitur et Pannodacia, et Dacia Ripensis, Mediterraneaue. Pannodacia, quad regibus Panoniae subfuerit, atque etiam quod et Pannonos incolas habeat: Ripensis autem, quod a multis fluminibus rivulisque irrigua sit; Mediterranea denique, quod in medio quasi duarum aliarum Daciae partium sita sit.

3. Dicuntur — ut quidam volunt — ut Flaccho Romano, (quae sententia mihi non probatur); putarim ego commune fere omnium idiomatum appellationem huic nomini recte quadrare: dicuntur enim a Germanis *Vualchen*, q. d. *Vuelchsin*, quod Italos signant; ita enim et Poloni, Italos *Vuolsch* appellant, Hungari *Olach*, *Olhas*, Italos vocitant; ita alii fere omnes in us duobus nominibus parum discrepant. Unde colligi potest, quod ab Italis, potiusquam a Flacho Valachi vocati sint.

4. Furantur Virgines Sabinorum antiquorum instar, quibus ut primum Zonam virgineam abruperunt, coniuges tandem eas recipiunt; uxores fere libere repudiant.

5. Dicuntur ab idiomate Hungarico, quos ipsi *Sekheli* vocant, quod nomen sedium significat, q. d. habitatores sedium. Characteres ipsorum cum Abyssinis, Hebraicis Syrisque affinitatem habent, et a dextra ad sinistram more istorum scribunt. Extat talium characterum liber in bibliotheca Ducis Florentini.

6. Saxones in Transilvaniam migrarunt vicenario elapso post victoriam a Carolo Magno in Pannonia obtentam. Hic Chebam regem filium Attilae Budae comprehensum in carceres poni curavit maerore ingenti, qui ob adversam fortunam percussus inibi moritur. Bonfin. Decade 1. lib. 9.

7. In materna lingua sua Magyar se vocitant q. Magor, qui filius erat Japhet; huic tententiae Beaud; us Augustus videtur ascriptari.

Valachia duplex, nempe Moldavia et Transalpina.

(pag. 271—272).

(Valachiae situs). Valachia provincia, quam alii Flaciam, alii Valagniam vocant, jacet inter Danubium et Tyram amnem, ac inter Transylvaniam et Pontum Euxinum seu mare nigrum: quae quidem, ut in Transylvanicae descriptione dictum fuit; Daciae pars erat.

(Valachiae divisio). Hodie in duas partes distribuitur, nimirum in maiorem et minorem. Valachia Maior ad Euxinum mare se porrigit et nostris Moldavia, Turcis Carabogdania id est nigra Bogdania sive Bogdani regio dicitur, a frumento scilicet nigro, cuius ille ager est feracissimus. Est autem plana ac fertilis, sed incolis infrequens et arboribus destituta, unde stercore bovino ignem nutriunt. Abundat equis optimis et ad laborem assuetis, atque etiam bobus maximis; mineris quoque; auri et argenti dives est, licet ob Turcarum metum non effodiantur, quin etiam fluvii ipsi auri feri sunt, quorum primarius est Pruth, quem olim Berut vocant et Ptolomaei est Hierassus.

(Zuccavia urbs). Zuccavia urbs Voivodae sedes est, reliqua oppida digniora sunt: Varna, Occazonia, Barlauta, Cutinari et Cocina. Habitant autem in Moldavia complures Armeni, Judaei, Hungari, Saxones et Ragusaei, apud quos omnis negotiatio est; namque hi triticum et vinum in Russiam et Poloniam mittunt, atque etiam coria, gaussapinas, ceram, mel, carnes bovinas salitas, butyrum et legumina Constantinopolim. Vinum etiam malvaticum, quod ex Creta in Poloniam et Germaniam deportatur, per hanc regionem transit, unde ex hoc Voivoda magnum recipit vectigal.

(Bessarabia regiuncula). Ad ipsam Moldaviam pertinet Bessarabia, quae est illa regio extrema in ora ipsius ad mare Nigrum sita, sic a Bessis Thracibus appellata, in qua quidem sunt Kilim et Moncastrum seu Chermen opida, quae una cum regione ipsa occupata fuerunt a Turca, anno 1485; et in Moncastro resident Sangiacus Graeciae Beglerbego subiectus.

(Valachia Minor seu Transalpina). Minor Valachia appellatur Transalpina, et aliquibus etiam Montana, quam Graeci Valachiam vocarunt, et haec quidem sub nomine Valachiae simpliciter cadit. Extenditur autem propter Danubii ripas ac aspera est et male habitata. In ea autem Ternovizza opidum Voivodae sedes est. Alia oppida sunt: Braila et Trescortum, non longe a quo effoditur bituminis species, ex quo sicut ex cera optimae fiunt candelae. Reliquum ipsius regionis per pagos et villas habitatur.

(Minerae salis). Sunt autem in universa Valachia minerae salis solidi ad instar marmoris, colore caeruleo, quod tritum albescit, atque etiam multae minerae ferri.

(Valachorum mores). Valachi ut plurimum animo instabiles, iracundi, crapulae et otio indulgentes et pauperes sunt, qui domus inhabitant ex ligno, et stramine confectis, creta incrustatis et arundine confectis, quae istis abundat.

(Valachia olim Poloniae tributaria deinde Turcae). Valachia porro ipsa olim Regis Poloniae tributaria erat, et ad bellum 50 millia equites mittebat, et omnibus bonis affluebat, sed ob diuturna cum Turcis bella, non solum deserta reddita fuit, sed ipsius Turcae tributaria facta circa annum Domini 1461. cui paruit usque ad annum praesentem, quo uterque voivoda cum romano imperatore adversus Turcam conspiravit. 3).

1. La pag. 167. Thracia nunc Romania. Thracia regio est ad Pontum Euxinum, hodie Romania vocata ab urbe praecipua Constantinopoli, quae Roma nova etiam dicebatur.

(Opulu se afla in bibliotec'a universitatii din Buda-
pesta sub semnele: Ge. 246).

Dr. A. M.

Din reproducere de aceste geografice si istorice vechi si straine de inainte cu trei sute si mai bine de ani literatii si publicistii romani din dilele nostre potu se traga unu mare folosu negativu ori-candu au trebuintia de a studia bine trecutul mai departatu alu natiunei intregi si alu tieriloru locuite de romani, se cunosca adeca catu de nesigure si chiaru false sunt scirile publicate despre strabunii nostrii chiaru si de catra acei straini, cari nu iubiau dara nici nu urau pe romani, prin urmare nu aveau cauza si nici macaru pretextu de a falsifica, a schimosi numele localitatiloru ca se nu le mai cunosc o parte mare din ele. Apoi totusi strainii candu se apucau se scria istoria nostra, aveau de ajutoriu geografii si charte de acelea fabricate mai multu din fantasia. Pas' apoi de te ia dupa ei si da-le orbesce credientulu.

Dara din reproducere cum sunt si aceste ale dlui Dr. A. M. mai invetiamu inca si altuceva: ca chiara astadi, pe la finea vécului alu 19-lea se mai afla cete numerose de publicisti si literati straini, cari scriu geograf'a, statistic'a, ethnograf'a si istoria poporului romanescu totu numai scotiendu fantasiile scriitoriloru de inainte cu doue trei sute de ani, fara a se misca din localitatea loru, fara a cunosce din propri'a experientia pe acestu poporu, fara a fi invetiatu dice cuvente din limb'a lui; multi din ei nu sciu nici daca romanii sunt crestini ori mohamedani, era daca sunt crestini, de care confesiune religioasa se tinu. Ce mai voiti? Avemu chiaru acilea in patri'a nostra maghiari si germani forte invetiati, in catu le ese fumu din creeri, cari ne intraba de ex. ca romanu orthodoxu si calvinu este totu un'a, era celu profesoru eruditu dela Bistritia intrebese inainte cu vre-o dice ani pe unu altu profesoru romanu ca se'i spuna, daca pe preotii romanesce 'i hirotonesce cineva. Despre ritulu bisericeloru orientale au chiaru si catholicii latini ideile cele mai bizare si absurde, preste acest'a mai domnesce la multi credinti'a de omeni hebeuci, ca este pecatu a intra in o biseric'a de ritu orientale, sau si in vreo biseric'a protestanta. Inse chiaru acei cari trecu preste acea stupiditate, theologii, filosofii, barbati de statu, daca si asculta vreodata o liturgia dupa ritu orientale, despre importantia si classicitatea aceleia-nici ca visedia. De altmentrea si calugarii greci si muscali tocma asia se

pórta cu popórale apusene si meridionale, éra betránulu archimandritu A... din Brasiovu asediatu acolo din Macedoni'a, opria pe oile sale cá se nu cutedie a intra vreodata in biserica „papistasiésca“, cá-ci de voru cadea in vreunu pecatu cá acesta, timpu de patrudieci de dile angerulu pazitoriu nácajitu fuge de lángha ei si asia bietii crestini remánu espusi la tóte ispitele satanei, patrudieci de dile intregi.

Unu membru alu Academiei romane reflectase mai antierti la nesce charte vechi descoperite totu cá opulu din Budapesta, pe intemplete si anume:

Una titulata-Nova Descriptio totius Hungariae. Romae MDLVIII.

Alta in care este infatiosata Moldov'a, Valachi'a, Bulgari'a, asia numit'a Romani'a (turc. Rumili), Podoli'a, Basarabi'a. Auctorii au fostu italieni, cáci stá tiparitu la o parte: Opera de X. Giacomo Castaldi Pianfontese Cosmographo in Venetia. Si mai la vale: Da Paulo Forlani Veronese, intagliata l'anno 1566. Adeca si acésta este de 327 de ani, pre cându chartografi'a érá numai in léganu.

A trei'a charta pórta titlulu mare: Hungaria et Transilvania — Con li. Confini. Acésta charta nu are insemnatu anulu tiparirii sale, decátu la drépt'a de desubt citimu: Nic. Van aelst for. Romae, si se vede cá este destinata a servi pentru orientare intr'unu resboiu mare cu turcii, pentrucá de ex. in regiunea dintre Satmaru si Oradea sau intre Somesiu si Crisiulu rapede este infatiosata „Cavaleria Alemana“, éra mai la

vale sub cuventulu Fechereto (adeca Feketeto = laculu negru) stá: Valachi XII milia. Se mai vedu semne de castre sau tabere, adeca stéguri, mai in susu de calarimea germana austriaca, cum si la Alb'a-Iuli'a in Transilvani'a. De cátra Agri'a se vede una óste, de asupra careia stá scrisu: Colonello Engelhardo. Intre Dunare si Tis'a cátu ține distanti'a fórte mare pána la Seghedinu, éra dincoce de Tis'a pána la Temisiór'a, Lugosiu, numai castre, tunaria, munitiune, mii de cara cu victualii, calarime asiatica etc: se vedu infatiosiate pe acésta charta. Dara cele mai multé nume ale localitatiloru sunt asia de schimbate si scálambate, in cátu trebuie se fia cineva prea bine deprinsu in geografi'a mai vechia si in cea mai noua, pentru-cá pe o parte din acelea se le póta corege, éra pe altele se le descifredie pána se ajunga la nomenclatur'a cea adevérata. Acésta se intielege despre tóte chartele citate la loculu acesta; dara am premisu mai in susu, cá cu tóte defectele loru pricepetorii de lucru se potu folosi prea bine de ele, éra pe alocurea potu se traga chiaru si atentiunea filologiloru sau limbistiloru precum se numescu scrutatorii limbiloru moderne, carii voru vedea cum se potu schimbá si falsificá numele localitatiloru si ale ómeniloru, sau mai in scurtu tóte, mai alesu in tieri poliglote. Este in adeveru interesantu a observá, cum se scrintescu cuvente curatu romanesci, de ex. in gur'a unui maghiaru, a unui germanu, a unui turcu si vice-versa cum pronuntia romanulu o limba cu care nu se impaca nici audiulu seu, nici organulu vorbirei. Red.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Din „Album“ publicatu in memori'a restaurarei bisericei dela curtea de Argesiu.

In Nrii din Iuniu anuntiandu aparitiunea acelu Album amu promisú cá vomu reproduce si noi unele bucati din trensulu. Astadata facemu locu la doue cánturi ale ilustrului nostru bardu Vas. Alexandri compuse in stilu religiosu, melancholicu, dictatu poetului de memori'a nenumeratelorú suferintie dintr'unu trecutu mai departatu si totusi petrunsu de credintia neclatita in viitoriu.

Sfintirea Curtii de Argesiu.

ODA.

I.

Románu in timpuri de resbóie
Pentru-alu seu tiermu din mosi-stramosi
Varsá totu sángele'i stróie,
De se umbrea sub nuori rosi.
Elu inclina mándr'a sa frunte
Numai la ceriu, voindu pe locu
Se stee 'naltu pre cátu unu munte
Intre-alui tíera si 'ntre focu.

II.

Apoi in timpuri de cadere
Cátu érá cerulu ne'nduratu,
Elu stá pe gânduri in durere
De mari risipuri rezematu,
Si-ascultá plinu de uimire
Glasulu lorú tainicu sióptitoriu,
Ce-i pomenea de-a lui marire
Si in trecutu si 'n viitoriu.

III.

Romanu 'n timpu de resuflare
Cu alu seu palosiu vitejescu
Cladea multu trainice altare
Sub scutulu Domnului cerescu,
Cá se privésca lumi si sóre
Cum némulu seu si-a lui cladiri
In veci remanu neperitóre
Printr'ale lumii sguiduri.

IV.

Cum, de mesur'a multu marétia
A numelui ce-a mostenitu
Elu sta cu sórt'a-i fatia 'n fatia
Ea cráncena, elu neclintitu!
Iar cându suffá vèntu de peire,
Cum elu in cale-i falnicu sta,
Si pentru a tieriei mántulre
Vèntulu oprea si-'lu infrunta.

V.

Curte de Argesiu! cá si tine
Aprópe-a fostu elu de mormentu,
In ochi Lifteloru straine
Pareati voi stersi de pre pamentu,
Dar cátu unu stálpu e in pióire,
Nu cade templulu dermatu,
Si nici unu nému vítézu nu móre
Cátu elu mai are-unu fiu barbatu.

VIII.

Elu vine-O! sfinta monastire,
Cu bratia pline de cununi,
Dupa trei secolu se te-admire
Cá pe o minune 'ntre minuni.
O! monumentu, sórt'a 'ti-e mare!
Sub néosiu Domnu, ai fostu claditu,
Si 'n mándr'a-ti noua realtiare
Adi sub unu Rege esti sfintitu!

VI.

Unu singuru omu de viétia tare
Pórta in sinu mii de ómeni tari,
Precum o ghinda 'n cóje-i are
Unu verde codru de stejari.
Iar prin iubirea de mosie
Si prin credintia in Dumnedieu
Unu omu platesce cátu o mie
Stapànu pe viitorulu seu.

VII.

Asia tu, Curte legendara,
Asia tu, dragu Romanu póporu
In curs'a sórt'e'i multu amara
V'ati datu unu sacru ajutoru
Si iata-ve adi ear cu fala,
Stralucitori prin haru cerescu,
Elu sub o mantie regala,
Tu sub vesmentulu ángerescu.

IX.

Privesce 'n juru, privesce 'n zare
Umbrele mari a celoru morti,
Care-ti trimitu o inchinare
De pe a-le veciniciei porti.
Marirea ta este deplina;
Geniu a fostu mesterulu teu,
Esti demnu de o natie crestina,
Esti demnu locasiu de Dumnedieu!

V. Alecsandri.

Legenda dela Sfintirea Bisericei Curtea de Argesiu

Inchinata Maiestatiloru Loru.

Regelui Carolu I. si Reginei Elisabeta de Vasilie Alecsandri

12 Octombre 1886.

I.

Din Moldov'a cea nurlie,
Din voiós'a Oltenie,
Din intrég'a Romanie,

De prin munti, de pe câmpii,
Din colnice podgorii,
De pe vai cu ape vii,

Din orasie, de prin sate,
Dela schituri departate,
Si manastiri ne'chinare,

Au plecatu in cete, cete
Nalti flacai cu negre plete;
Roiu balaiu de mándre fete,

Si femei cu prunci la títia,
In catrintia, in bonditia,
In camesia cu altitia,

Tóte sprintene, ochióse,
Strínse 'n fote fluturóse,
Si de mijlocu mládióse;

Unele din plaiu calare,
Altele din vai pe care,
Purtându flori, purtându stergare,

Vinu prin siesuri, prin paduri
Sfinti Episcopi in trasuri,
Iar pe josu, pe bataturi,

Preoti, maice in sirégu,
Slabi calugari cu toiagu,
Dile 'ntregi pasindu' cu dragu.

Si din fundulu celoru munti
Trecu prin ape fara punti
Albi mocani pe cai marunti.

Vinu pe drumuri juni ostasi
Dorobanti si calarasi,
Ageri, neaosi vulturasi.

Toti in siruri lungi, gramada,
Si in haine de parada,
Ochiloru intindiendu nada.

Glót'a 'ntréga se aduna,
Câmpu 'n lungu, si-in latu, resuna
Sgomotosu, de voia buna,

Cáci ea merge-atrasa-'n zare
De-o lumina ce apare
Pe sub ceruri mare, mare,

Cum mergeau neobositu
Cei trei crai din resaritu
Spre lucéferulu slavitu,

Cá se 'nchine fruntea loru
Unui fragedu pruncusioru
Lumeloru mántuitoriu!

II.

Dar ce este-acea lumina?
O bisericu crestina
Ridicata din ruina!

Domnulu Neagoe-a cladit-o,
Timpulu cruntu a risipit-o,
Carol Rege-a re'noit-o.

Si-acea lume in pórnire
Pasa veselu s'ó admire
In cerésca'-i stralucire.

Eat'o langa ea sosita,
Impregiuru'i gramadita,
Dé podób'a sa uimita;

Cáci in câmpu din nou lucrata,
Pare-o scula nestimata
Pe pamentu 'n ceriu picata.

Cu maestrele-i cioplele,
Cu-a ei turle invírtele,
Care-i tragu ochii la ele,

Si cu sfint'a armonie,
Ce din sinu-i linu adie
Sub naltínea albastrie.

Lumea stá ascultatóre,
Bolt'a e resunatóre
De cântari patrundietóre,

Ce 'n vesduh se inpreuna
Cu svonu lungu de tunu, ce tuma,
Si de clopotu, care suna.

Dar tacere! de o data
In multimea 'nfiolata
Resuflarea sta curmata.

Inimile batu mai tare,
Batrini, tineri, fie-care
Mai petrunsu, mai viu tresare.

Ce se fie? pe ori-ce munte
Tipa vulturi, sioimi de frunte,
Sbóra umbre mari, carunte.

Ori-ce frundia re'nverdiésece,
Ori-ce riu apele-si cresce,
Orice pomu din nou rodesce!

Insusi sórele 'n splendóre,
Solu trimisu la serbatóre,
E mai nou mai splendidu sóre...

Tain'a este sevrísita!
Ascultati! lavr'a sfintita
Dice lumei pironita:

„Voi ce 'n viétia ve luptati,
„Voi ce raiulu cautati
„Sinu-mi e deschisu, intrati!

„Eu sunt mân'a mângareii!
„Eu sunt balsamulu durerei!
„Eu sunt cumpan'a puterei!“

III.

Preotimea tóta-afara
In vesminte, in tiara,
Se insira-acum pe scara.

Josu, in curte ómeni mi
Si neveste si copii
Se indésa 'n straturi vii,

Cá se vada in lumina
Sus, dreptu usi'a cea divina,
Pe-a loru Rege si Regina!

Eata-i!.. Elu in capulu scarei,
Sta purtându odorulu tieriei
Palosiulu neatárnarei.

Ea, pe fruntea Sa domnésca
Purtându nu stema regésca,
Ci maram'a tieranésca!

Si pe boiu frumosu cu fala
Fot'a cea nationala,
Cá o mantie regala!

„Ean priviti!.. striga multimea
„Cum a infratitu marimea
„Si-alu ei tronu cu tieranimea.

„Ea-i de noi!.. A nóstra este!
„Par'cai d'na din poveste!“
Dicu copile si neveste.

Si cu tóte mii si sute,
In dorinti'a loru perdate,
Ar vrea mâna-i s'o sarute.

Dar unu semnu Regele face...
Si pe locu poporu 'n pace
Nemiscatu, se 'nclina, tace.

Regele cu glasulu tare
Ii graiesce de altare
Si de-a legeri respectare.

In cuvinte cumpanite,
Din totu sufletu-i pornite,
Cu maretiu aventu rostite,

Elu ti spune 'n graiu de Rege:
„Cá Mosie, Domnu si Lege
„Trebui strinsu cá se se lege!

„Ca credinti'a in Dumnedieu
„Pune sfintulu scutu alu seu
„Intre bine si 'ntre reu!“

Ear pe cându glasu-i totu cresce
Bolt'a sfinta 'lu insotiesce
C'unu resunetu, ce uimesce.

Si-ai zidirei porumbei
Freametu facu din clopotiei,
Cá unu sboru de angerei,

Ura'n ceruri se ridica!
Ceru 'n doza se despica,
Ploi de raze din elu pica,

Si, ferice, totu poporulu,
Dupa cum 'lu duce dorulu
Verde'n fatia-i viitorulu!

IV.

O! momentu de re'nviere!
Amintirea-i nu va piere
Cátu va sta crucea 'n putere!

Cáci avut-a marturi mari
Vechii ctitori legendari,
Muntii, codrii de stejari.

Si betránulu Argesiu, care
Duce-va asta serbare
Dintr'o zare 'n alta zare!

Fostamu inca si eu fati'a,
Si pe turl'a cea marétia
Amu zaritu cinci umbre 'n viétia.

Un'a blándu a cuvântatu:
„Négoe alu-meu barbatu,
„Fie Domnulu laudatu!

„Sfint'a nóstra Manastire,
„Si a nóstra pomenire
„Scóse sunt dela peire!

Alt'a dise cu oftare:
„O Manole mesteru mare,
„Adi e diu'a de scapare!

„Dupa vécuri de urgie,
„Amu esitu din temelie
„Eu, serman'a ta sotie,

„Si 'ncetatam de-a mai plânge,
„De-a mai dice: cruntu me frânge
„Zidulu teu, care me strînge!

„Adi in locu-mi spre 'ntarire
„Pentru falnic'a-ti zidire,
„O Regina cu iubire

„Pe altariu prinosu depune
„Cartea Sa de rugaciune
„Ce-o s'aduca dile bune.

„Tóta scrisa, zugravita,
„Si de mân'a Ei slavita,
„Cu minuni impodobita.

„Aiba traiu cá gândulu Seu!
„Eu cu pruncusiorulu meu
„Sboru in ceriu la Dumnedieu!“

Astfelu umbrele sioptiau,
La poporu cu dragu priviau,
Ochii loru se 'nveseliau;

Apoi tainicu, cu sboru linu
Disparut-au in seninu
Cá unu visu, cá unu suspinu.

Iar in urma-le, in sóre,
A remasu stralucitóre
Lavr'a 'n veci nepertóre!

Inscriptiunea reginei pusa la cartea cu 12 evangeliu.

Lucrat'am acésta carte cu cele douesprediece Evangeliu ale Patimiloru Domnului si Mântuitorulu Nostru Isusu Christosu pentru Sfint'a si Dumnediésc'a Biserica a Episcopii Curtii de Argesiu, intru amintirea prea iubitei si singurei mele copile Maria, care in Joi'a Patimiloru a trecutu la viati'a cea vecnica si la a careia capataiu am auditu cetinduse mângaitórele cuvinte ale Domnului.

In 27 Augustu (8 Septemvrie) 1886.

Castelulu Pelesulu.

Estrasu

din memorialulu subcomitetului dela Clusiu in caus'a propuneriloru domnului secretariu ministerialu Lad. Vaid'a.

Cá atari mijlóce a recomandatu dl Ladislau Vaid'a deschilinitu patru :

A. Manifestândune serbatoresce cea mai frumósa intre virtuti, recunoscinti'a càtra barbatii mari si binefacatori mai distinsi ai natiunei romane, mai alesu pentru cei trecuti din viétia, ceea ce ar fi nu numai implinirea unei datorii sacre, ci totodata si unu vehiculu recunoscutu de potente spre impintenarea silintiei de colaborare la binele publicu si spre otelierea si potentiarea devotamentului si voiei de a sacrificá pentru in florirea nationala. Cari aru fi inse modurile acestei manifestari? Modulu celu mai usitatu alu acesteia este :

1. Ridicarea de monumente ori statue cu incip-tiuni corespundietóre memoriei si fapteloru nobili; spre ce o asociatiune sè se intrepuna, cá acolo unde se facura deja colecte pentru atari monumente, acelea càtu mai curèndu sè se si realisesie; se staruiesca la ocazioni bine-venite cá se faca colecte si pentru eternisarea memoriei celoralalti bine meritati barbati ai nostri; se indemne orasiele si districtele, cá ele insasi se onóre prin asemenea monumente pre cutare si cutare barbatu, care in viétia va fi conlucratu póte mai specialmente la bunastarea loru intelectualala si materjala; si pre urma, cá sè se póta mai curèndu mijloci ridicarea atàroru monumente tuturoru barbatiloru nostri binemeritati se póte grija, cá acelea se fie simple, dara din pétra càtu de durabila si prevediute cu inscriptiuni frumóse, onoratóre si insufletitóre; éra restulu baniloru de colecta in fie-care casu sè se capitalisesie intr'unu fondu de stipendie ori de premie, purtatoriu de numele onorandului barbatu, au sè se intórca spre cumpararea si infiintiarea unei gradine de pomaria si infiintiarea unei gradine de pomaritu, stuparitu, matasaritu, in loçulu nascerii si totu pre numele eternisandului binefacatoriu, si alte asemenea.

2. Unu altu modu de a ne aratá recunoscatori in forma si mai solemnna si mai estinsa ar fi, ca cu incuviintiarea si contielegerea ordinariateloru romane sè se celebredie pe fie-care anu si in aceeasi di parastasu pentru toti acei repausati romani antese mnani, cari se distinsera prin intemeierea ori ajutorarea mai insemnata a instituteloru nóstre de invetiamentu, prin fundarea de stipendie scolastice, prin scrieri comunu folositóre, si preste totu prin ridicarea bunei stari materiali si morali a poporului nostru. Ce nespusu de multu ar folosi o atare serbatóre pia religiósa, nationala si in alte privintie, anumitu in privinti'a estirparei frecariloru confesionali dintre fratii de o mama si de unu sànge!!

3. Diariele nóstre din Transilvani'a si Ungari'a in totu anulu si in un'a si aceeasi di se reinpróspete

faptele si se reamintésca numele aceloru binefacatori prin câte unu articlu insufletitoriu.

4. In adunarile generale ale asociatiuniloru culturali romane din Transilvani'a si Ungari'a sè se rostésca in fie-care anu câte un'a panegirica petrundietóre a tuturoru barbatiloru distinsi, a mai multoru de odata, au numai a unui sau altuia in ordine.

5. Asociatiunile se compuna câte o asia numita carte de auru, in care se inscrie si la fie-care adunare se citésca serbatoresce numele si faptele ataroru barbati bine meritati, fie trecuti din viétia, fie aflatori inca in viétia, cari prin faptele generóse de natur'a celoru de mai susu 'si càstigara titlu de dreptu la recunoscinti'a posteritatii.

6. Din anu in anu sè se tiparésca si alature la fói'a titularia a diariului asociatiunei respective câte unu portretu alu unui sau altuia din desu laudatii barbati, firesce insoçitu de o biografia petrundietóre.

7. Din motivulu cá se'si póta procurá aceste portrete si acei ce nu au „Fói'a Asociatiunei“ si asia cunóscerea si pretuirea barbatiloru nostri binefacatori sè se latiésca din ce in ce mai multu, disele portrete sè se tiparésca cu un'a câte unu numeru mai insemnatu pe spezele asociatiunei, sub portretu scriinduse pre scurtu si in stilu populariu, cà prin ce fapte 'si càstigase cutare merite pentru patri'a si natiunea romana. In fine

8. Pentru cei ce facura natiunei si bisericei binefaceri si donatiuni mai puçinu insemnate si asia dicèndu de unu interesu mai multu localu, inca se fie la fie-care biserica spre documentarea onórei si recunoscintiei càtra atari daruitori unu protocolu frumosu, in care sè se inscrie numele si faptele daruitoriloru celoru repausati si celoru inca in viétia; pentru cei repausati sè se faca intr'una di anumita rugatiuni solemne, éra bine facatorii, cari mai traiescu, asemenea sè se impartasiésca cu acea ocaziune in laude meritate*).

B. Afara de lucrurile susu memorate a aratatu cu motive ponderóse dl Vaid'a si aceea necesitate su-prema, cá se ne provedemu scólele satesci si gimnasiele cu carti mai corespundietóre si carti de lectura ilustrate, cari ar face impresiune indoita in copilasi, ba si in parintii loru, acestia s'ar atrage càtra scóla si carte, s'ar destepta in ei o interesare mai viua pentru invetiatura, gustulu de cititu s'ar straplanta si preste pragulu scólei, prin istorióre morali, cumu si de cele luate din trecutulu natiunei si patriei, s'ar nobilitá inim'a atàroru cetitori juni cá si betràni si s'ar plantá intr'insa inclinari spre totu ce e bunu, moralu, nationalu si patrioticu. Deci onorabil'a Asociatiune se binevoiésca a se ingrigi, cá prin escriere de premie si pre alte cali sè se mijlocésca

*) Aici memoramu cu viua placere si multumire, cumcá Escelenti'a sa Dl metropolitu Vancea impreuna cu prea venerabilu Consistoriu metropolitanu din Blasiu dejá sub Nr. Consistoriului 495: 1873 a ordinatu prin unu circulariu punerea in viétia a propuneriloru dlui Vaid'a recomandate in punctulu 8.

compunerea atatoru cărți după modelele altor națiuni civilizate și conformu cerințelor noastre.

C. Nu mai puțin se îngrijăca onorat'a Asociațiune, că de atari lecturare ilustrate se nu duca lipsa nice junimea noastră gimnazială.

D. Dacă memoratele lecturi ilustrate și alte cărți religioase-morali și naționali sunt urgente pentru tinerimea și poporul nostru, cum și pentru junimea gimnazială, apoi lips'a lor pentru seculu frumosu alu nostru e ardietóre. La noi până acum se pórta pușina sau mai nice o grija că s. simțiu alu iubirei de națiune și patria sè se implante în inimele fragedelor floricele ale romanimeii; și cu tóte acestea lumea intréga recunósce enorm'a influința a mamelor la prim'a educațiune a pruncilor și inriurint'a sexului frumosu asup'r'a ținutei barbatilor, așa cătu nobilele virtuți patriotice naționali numai la acele ginti le gasim înflorindu, unde femeile încă sunt insufletite de ferbintea iubire cătra națiune și de patriotismu.

Pré Onorata adunare generala!

Nu ajuta a negá și ascunde faptulu, că noi romanii carpatini în timpulu prezente semenam mai multu a stagna, decâtu a propasi pe cale culturală. Éra bub'a reului în prim'a linia ne zace în noi insine; în pușinulu zel, că se nu dicem în multulu indiferentismu, ce arata cea mai mare parte din romanii noștri mai inteligenti și mai cu stare; ba, ce e mai durerosu, cea mai mare parte chiar* și din junimea noastră studiósă, ce se cresce altcum cu stipendiele și ajutórele stórse din crunta sudóre a sermaneii noastre națiuni. Nu e mirare, cându ea nu cunósce, necum istori'a și trecutul nostru mai departatu, dara nice chiar luptele de eri, de alaltaeri ale barbatilor noștri providentiali; acele lupte pline de abnegatiune și sacrificie, caroru avemu de a multamí trecerea noastră din mórtea de mai înainte la viét'a actuală. Necunoscéndu istori'a națională și barbati ei faptuitori, firesce că apoi nu'i scî nice pretiu și stimá, și vai de o națiune, ce nu'i stimédia pe barbati sei distinsi!

Cum dara și prin ce mijlóce sè se îndrepte asta stare deplorabilă, sè se stirpedie reulu atátu de perniciosu alu nepasarei? Cu adevératu mai eficaci medie în jurstarile noastre prezente n'amu scî că cele preme-morate, pe cari îndrasnimu dreptu aceea ale recomandá de nou celei mai calduróse imbratiosiari din partea On. adunari generali.

Mai avemu pré Onorata adunare generală se amințim, cumcá dl. Ladislau Vaid'a în partea a trei'a a memoratei sale disertatiuni, a facutu nesce propuneri privitóre specialmente la îmbunătățirea sórtei materiale a poporului nostru.

Dintre aceste, tragemu atentiunea pré Onoratei adunari generale deschilinitu la aceea motiune, ce tracta și privesce interesulu poporațiunii muntene, în deosebi alu acelei din muntii apuseni (propunere în scopu și idea aprópe identică cu cea făcută totu prin desu lau-

datulu domnu comembru L. Vaid'a în Maiu a. c. în comitetulu și în senatulu scol. din comitatulu Costognei, carea se tipari în „Gazet'a Transilvaniei“ Nr. 45, 46, și și mai esactu în „Magyar Polgár“ Nr. 154, 874).

Precumu este cunoscutu de obsce, isvorulu principale alu veniturilor partiei celei mai însemnate a locuitorilor munteni a fostu prasirea vitelor, oieritulu și negociulu cu lemne, șindile, grindii, scânduri, vase și carbuni etc., căci în locurile acele reci și neroditóre din mosiutiele lor abea potu produce atâte bucate încă și în anii fertili, că se le ajunga pre vr'o câteva luni, éra în partea cea mai mare a anului sunt siliti a se nutri cu bucate cumparate.

Ei după stergerea iobagiei, în usulu lemnaritului și pasiunaritului de până atunci fura restrinsi, și tacs'a cea fórte mica solvita în unele sate pentru lemnele întrebuintate de negociu, s'a ridicatu după 1848 totu mai în susu și mai în susu, din care cauza e lucru naturalu cumcá au suferitu mare scurtare în modulu lor de căstigu așa, că acum o mare parte a muntenilor apasata de saracia abia mai póte vegetá de pre o di pe alt'a. Starea locuitorilor în unele comune e cu atát'a mai deplorabilă și critică, fiindu-că de unu timpu încóce din padurile alodiale, de unde s'au pututu cumpará lemne de negociu, acum s'a opritu vendiarea, cătu acum bietii ómeni nice pentru bani nu'i potu procurá lemne spre negociatoria, éra pe hotarulu a câteva comune padurile suntu dejá mai de totu devastate, așa încátu mai că nu este atare lemn de felu.

Între aceste împregiurari accentuate este evidentă, că dupăce mai au desecátu isvórele așa dicéndu cele mai însemnate de căstigu de până acum, poporul din di în di se cufunda în o saracia nesuportabilă, și se póte prevedea că în restimpu de 50—60 de ani astfelu de ținuturi voru deveni în mare parte sterpitate de locuitori, dacă populațiunea nu se va îngrijí de timpuriu de alte isvóre de căstigu, prin care se mai póta sporí veniturile fórte neîndestulitóre și nesigure de până acum.

Din acestu punctu de vedere propunerea dlui Lad. Vaid'a ținédia acolo, că pré onorata Asociațiune se imbratiosiédia cu tóta caldur'a cestiunea asecurării veniturilor locuitorilor munteni și se faca tóte ce-i stau în putere spre mântuirea de perire a acelu bietu poporu: și fiindu că poterile și mijlócele singuru ale Asociațiunii noastre nu suntu de ajunsu spre efectuarea unui lucru atátu de momentosu: Deci se recurga Pré Onorat'a adunare generală pentru ajutoriu și la înaltulu ministeriu reg. ung., că și înaltu același se binevoiésca a face dispusetiuni necesare spre ajungerea scopului susu îndegetatu.

Că astfelu de dispusetiuni necesare recomanda dl. Vaid'a de es. esmiterea pré spesele statului a unor tehnici esperti spre cercetarea geologică a ținuturilor respective muntene, că ađeca óre se póte affá pe acolo marmora, granitu, albastru, carbuni de pétra, pétra de móra s. a. sau atari felii de lutu, care ar potea servi pentru locuitorii ținuturilor muntene de materialu la nóue ramuri de industria?

Poporul, atât prin organele politice și bisericesci, cât și prin membrii Asociațiunii noastre ar trebui făcutu atentu la acelu periclu care-lu amenință cu perirea totală, dacă nu se va silî a învetia unele atari meserii, prin ajutoriulu caroru potu trage căstigu din lemne și din alte materiale crude aflatore pe hotarulu comunei loru, spre exemplu sculptare din lemn și de pétra, mesaritu, rotaritu și alte asemeni că in ținuturi muntose din tierile europene mai civilizate.

Invetiarea aieptatiloru rami de industria ar fi sè se mijlocésca într'o scóla industrială infintiendă baremu cu timpu undeva in mijloculu muntiloru apuseni, — apoi prin invitarea a câte un'a familie de atari industriari din tierile streine, prin tramiterea de invetiacei stipendiati la atari meserii, și preste totu impintenându inca și prin premie se ajute pre baietii mai miseri, că se imbratiosiedie cu totu adinsulu carier'a majestrielor. Avemu óre lipsa Pré Onorata adunare generală se mai intonamu scopositatea atatoru proiecte, și fericitórele rezultate, ce ar produce punerea loru in lucrare?

Dupace amu insiratu in estrasu scurtu propunerile Dlui Lad. Vaid'a, membrii subsemnatului comitetu cercuale nu putemu se nu insistamu cu umilita rogare, că Pré Onorat'a adunare generală se binevoiesca a insarcinã de nou M. On. Comitetu centrale alu Asociațiunii, ca cestiunatele propuneri, dejã in unanimitate acceptate de adunarea generală celebrata in Gherl'a, in cãtu e posibilu inca in anulu curente sè se puna in lucrare și viétia, tocm'a dupa sensulu și modulu doritu de propunatoriulu, ce mai detaiatu se póte cetí din Nr. 15, 16, 17, și 18 alu „Transilvaniei“ din anulu 1870.

Din siedinti'a comitetului despartimentului X ținuta in Iuniu a. c. Clusiu in 17 Iuniu 1874.

Directorulu despart.	Actuariulu despart.
Dr. <i>Gregoriu Szilasi</i> m. p.,	Dr. <i>Aureliu Isacu</i> m. p.,
prof. de universitate.	vice-not. comit.

PARTEA OFICIALA.

Nr. 308/1887.

Procesu verbale

alu comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatur'a romana și cultur'a poporului român, luatu in siedinti'a dela 16 Iunie st. n. 1887.

Presiedinte: Iacobi Bologa, vice-presiedinte.
Membrii presentí: Dr. Il. Puscariu, Z. Boiu, Const. Stezariu, E. Macellariu, I. Russu, G. Baritiu.

Secretariu: Dr. I. Crisanu.

Nr. 79. Directiunea scólei civile de fete in Sibiu prin adres'a de dto 14 Iunie a. c. Nr. 161 arata, că in urm'a

unoru impregiurari neatarnatóre de scóla, corpulu invetiatorescu s'a vediatu necesitatu a schimba terminulu esamenelor si a'lu stramutã pe Sãmbata in 25 Iunie n. a. c. astfelin cã esamenele din objectele ficate pentru diu'a de Luni in 27 Iunie sè se ținã Sãmbata in 25 Iunie, cu schimbarea, cã dupa prãndiu, in loculu esamenulu din limb'a franceza, music'a vocala și instrumentala, sè se incopcie de celelalte premergatóre, esamenulu din limb'a maghiara pentru tóte clasele scólei civile, remanendu pentru esamenulu din limb'a franceza, music'a vocala și instrumentala timpulu de Luni in 27 Iunie dupa prãndiu, ear incheerea anulu sè se mute pe diu'a de 28 Iunie, și cere, ca comitetulu se apróbe acésta modificare. (Ex. Nr. 305/1887).

— Modificarea propusa cu privire la programulu esamenelor publice cu elevele din scóla civilă de fete a asociatiunii in Sibiu se apróba.

Nr. 80. Directiunea despartimentului IV (Sebesiu) alu asociatiunii transilvane prin adres'a de dto 14 Iunie a. c. Nr. 5, arata, că in protocolulu despre adunarea generală a despartimentului ținuta in Pianulu inferioru la 20 Noembrie anulu trecut asternutu aici la 20 Martie a. c. s'a indusu din eróre dl. Dr. Ioanu Mihú din Orestie in loculu dlui Ioanu Oncescu din Reheu intre membrii comitetulu despartimentulu și cere, că acésta sè se lee la cunosciintia, și sè se indrepte conformu starei faptice. (Ex. Nr. 304/1887).

— Conclusulu comitetulu Asociațiunii transilvane de dto 8 Aprilie a. c. Nr. 251 Nr. 48, prin care se apróba alegerea noului comitetu alu despartimentulu IV (Sebesiu) se modifica in sensulu cererei de dto 14 Iunie a. c. Nr. 5 a directiunii numitului despartimentu.

Nr. 81. La propunerea secretariulu II comitetulu decide:

— Sè se insarcinedie directiunea despartimentulu IV (Sebesiu) a respunde fãra amãnare la adres'a comitetulu de dto 8 Aprilie a. c. N. 145.

Nr. 82. Dl. G. Baritiu prim-secretariulu Asociațiunii, prin adres'a de dto 16 Iunie n. a. c. da informatiuni interesante și instructive despre intocmirea și provederea scólei superióre de fete și a preparandiei de statu de fete din Cluju in scopulu orientarei noastre cu privire la scóla civilă de fete a Asociațiunii, presentându și programele esamenelor publice pro anulu 1886/7 cu elevele numiteloru scóle. (Ex. Nr. 307/1887).

— Se ia cu multiamita spre sciintia acestu raportu, ér programele presentate de dlui raportoru dimpreuna cu o copie a adresei sale se transpunu directiunii scólei civile de fete a Asociațiunii spre folosire.

Nr. 83. Dela siedinti'a premergatóre au incursu la comitetu urmatórele tace:

a) dela Domnii Voda Andreiu in Ormenisiu tacs'a pro 1887 5 fl.; Stefanu Crisanu in Teusiu pro 1887 5 fl.; Ioanu Stane'a in Vintiulu de josu pro 1887 5 fl.; Ioanu Medrea din Vintiulu de josu pro 1887 5 fl.; Pétru Rosc'a in Fúzes-Sãnpetru pro 1887 5 fl.;

b) dela Dl Stefanu Moldovanu prepositu in Lugosiu a incursu sum'a de 10 fl.

— Spre sciintia.

Nr. 84. Dl Ioanu Dragosiu cand. de advocatu in Sarmariu doné dia prin mijlocirea dlui Dr. R. Rosca, redactoru in Sibiu, pe sem'a bibliotecii Asociatiunei 9 brosiure din opulu Szabadságharczunk de Iakab Elek si 18 brosiuri din opulu Magyarország függetlenségi harcza de Gelich Richard.

— Cu multiamire spre sciintia.

Sibiu d. u. s.

Iacobu Bolog'a m. p.,
Vice-pres.

Dr. I. Crisianu m. p.,
secretariu.

Autenticarea acestui procesu verbale se increde dloru Dr. H. Puscariu, Z. Boiu, G. Baritiu.

S'a cetitu si autenticatu.

Sibiu, in 18 Iuniu 1887.

Dr. H. Puscariu m. p.

Z. Bolu m. p.

G. Baritiu m. p.

Scól'a superióra de fetitie din Sibiu.

(Continuare din Nr. 11—12)

Transportu din Nr. 11—12: 7798 fl. 38 cr., 200 fl. in obligatiuni, 932 fl. 43 cr. in libelu de depuneri.

A mai incursu pentru scól'a de fete prin colect'a facuta de Dómn'a Adelin'a Olténu in Craiova, Román'a, dela Societatea Carpatii 50 lei; capitanu Lamotescu 20 lei; directoru la banc'a nationala Cornetti 10 lei; Tassianu, colonelu 10 lei; o romana 1 leu; Ioanu Papu, proprietariu 5 lei; Grigorie Ioanu Cernatiescu, proprietariu 5 lei; A. de Lapommeray 1 leu; Ecaterin'a Munténu 1 leu; Zoe Bunescu 1 leu; Cecili'a Samitca 1 leu; Zenovi'a E Vergatti 5 lei; Elefter'a Demetrescu 1 leu; Elen'a M. Ghorghiu 2 lei; Elis'a Demetrianu 2 lei; Natali'a Culceru 2 lei; Mirra 1 leu; Mari'a Ionescu 2 lei; unu bunu romanu 5 lei; toti din Craiova, D. Bobicescu, preotu in Bobicesci 10 lei; si unu anonimu din Bobicesci 2 lei; cu totu 137 lei; care schimbati in val. aust. facu 59 fl. 04 cr.

Sum'a totala 7857 fl. 42 cr.; in obligatiuni 200 fl.; in libele de depuneri 932 fl. 43 cr.

Comitetulu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Avisu.

Pentru primirea óspetiloru si preste totu prevederea arangiamentului cu ocasiunea adunarei generale a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, ce se va tine aici in Sibiu la 16/28 Augustu a. c., s'a constituitu unu comitetu arangiatoriu de 40 de membri.

Pe candu ne luamu voia a aduce acésta la cuno-scinti'a P. T. publicu spre orientare, totu odata ne vedemu indemnati a rugá pe P. T. publicu inca de pe acum, cá conformu dispositiuniloru ulterióre, ce se voru luá din partea comitetului in acésta privintia se nu intardie la

timpulu seu a ne respunde promptu cá astfelia se putemu fi in placuta positiune a satisfacé pe deplinu justeloru pretensiuni de buna primire.

Epistolele si preste totu esibitele menite pentru comitetulu arangiatoriu sunt a se adresa Dlui presiedinte alu comitetului Dr. Ioan Mog'a, medicu in Sibiu.

Din siedinti'a comitetului arangiatoriu, tinuta in Sibiu la 6/18 Iuniu, 1887.

Dr. Ioan Mog'a,
presiedinte.

Dr. Remus Rosca,
secretariu.

Bibliografie.

La librariile W. Krafft in Sibiu si Nic. I. Ciurcu in Brasiovu (totodata cá editoru) se afla:

— Abecedaru s'au antai'a carte de cetire pentru copiii si copilele din anulu 1-iu de scóla intoemitu de mai multi prietini ai scólei. Pretiulu 20 cr. Brasiovu. Editur'a libreriei Nicolae I. Ciurcu 1887.

— Articululu de lege XX din anulu 1887 despre regularea afaceriloru pupilare si curatorale (intratu in vigore la 15 Ianuariu 1878) si Ordinatiunea ministeriului de justitie din 20 Aprilie 1878 Nr. 8476. Din tóte dispositiunile acesteí legi si ordinatiuni, — de a caroru cunoscintia au trebuintia: parintii fatia cu copii, tutorii fatia cu pupili, curatorii fatia cu curandii loru si cu averea acestora; asemene tutorii si notarii comunali, precum si oficiile comunale fatia cu agendele, ce le impune acésta lege — s'a elaboratu unu Estrasu aprópe completu si practic in traducere romana de Ioane Cretiu. Pretiulu 25 cr. Sibiu in Decembre 1878. Tipariulu lui Iosifu Drotleff & Comp.

— Legea comunala séu articlii de lege XVIII: 1871 si V: 1876. Esplicati de Iosifu Popu, jude regescu cercualu si membrulu asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu. Brasiovu. Tipariulu si editur'a lui Römer & Kamner 1881.

Se mai afla de vendiare si se potu avea prin librari'a Wilh. Krafft in Sibiu cu pretiuri fixe:

— Georgie Lazaru si scól'a romana memoriu de P. Poenariu si G. Sion membrii ai academiei. Bucuresci 1871 40 cr.

— Memorialulu reprezentantiloru alegatoriloru romani adunati la Sibiu in a. 1881 publicatu in patru limbi, pretiulu in fiacare limba scadiutu la 80 cr. (2 lei n.).

— Actele conferintiei electorale a reprezentantiloru alegatoriloru romani, tinuta in Iuniu 1884. 50 cr.

— Raportulu lui Avramu Iancu despre faptele bellice din a. 1848/9. 40 cr. v. a.

— Raporturile prefectiloru Simionu Balintu si I. Axenté Severu din anulu 1884/9. Pretiulu 40 cr.

— Istori'a regimentului II granitariu romanescu din Transilvani'a de G. B. 40 cr. v. a.

— Dictionariu unguurescu-romanescu de G. Baritiu, 41 cóle tiparite. 3 fl. v. a.